

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**EBEVEYNLERİ EMNİYET MENSUBU OLAN 12-18 YAŞ
ARASI ERKEK ÇOCUKLARDAKİ ŞİDDET EĞİLİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Şeyda Gizem AKALIN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İstanbul-2022

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Şeyda Gizem AKALIN
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Ebeveynleri Emniyet Mensubu Olan 12-18 Yaş Arası Erkek Çocuklardaki Şiddet Eğilimi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji Anabilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 25.08.2022
- SAYFA SAYISI** : 65
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN
- DİZİN TERİMLERİ** : Ebeveyn, Şiddet Eğilimi
- TÜRKÇE ÖZET** : Araştırmanın amacı, ebeveyni emniyet mensubu olan 12-18 yaş erkek çocukların kimlik oluşum sürecinde şiddet eğilimlerinin pekiştirici rol model olup olmadıklarının incelenmesidir.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Şeyda Gizem AKALIN

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**EBEVEYNLERİ EMNİYET MENSUBU OLAN 12-18 YAŞ
ARASI ERKEK ÇOCUKLARDAKİ ŞİDDET EĞİLİMİ**

Yüksek Lisans Tezi

Şeyda Gizem AKALIN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İstanbul-2022

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Şeyda Gizem AKALIN

... /... / 2022

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Şeyda Gizem AKALIN 'ın “Ebeveynleri Emniyet Mensubu Olan 12-18 Yaş Arası Erkek Çocuklardaki Şiddet Eğilimi” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan *Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN*
(Danışman)

İmza

Üye *Prof. Dr. Ayten ERDOĞAN*

İmza

Üye *Dr. Öğr. Üyesi Necmettin AKSOY*

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

... / ... / 20..

İmzası

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Son yıllarda ülkemizde şiddet olaylarında büyük bir artış yaşanmaktadır. Şiddetin en yaygın türleri ilişki içerisinde uygulanan ve gençlerin birbirlerine karşı uyguladıkları şiddettir. Her gün medyada ölümlerle sonuçlanan şiddet haberleri bireylerde tedirginlik yaratmaktadır. Küresel ve bölgesel verilere göre, ergenler şiddetten etkilenen en savunmasız gruplardan biridir. Bu çerçevede çalışmanın amacı, emniyet mensubu ebeveynlerin 12-18 yaş erkek çocuklarının kimlik oluşum sürecinde şiddet eğilimlerinin pekiştirici rol model olup olmadıklarının incelenmesidir. Araştırmanın evrenini 2022-2023 yılları arasında ebeveyni Gaziantep İl Emniyet Müdürlüğü'nde çalışan ve Gaziantep'te ikamet eden erkek çocuklardan oluşturulmuştur. Çalışma 12-18 yaş arası 300 kişiden oluşmaktadır. Araştırma kapsamında Sosyo-Demografik Bilgi Formu ve Şiddet Eğilim Ölçeği ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonunda anne ve babası emniyet personeli olma durumuna göre şiddet eğilimi düzeylerinin değişmediği tespit edilmiştir. Anne ve babası emniyet personeli olan ve anne ve babası emniyet personeli olmayan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin benzer olduğu gözlenmiştir. Bu kapsamda şiddete eğilimi olan bireylerin aile içi iletişim becerilerinin güçlendirilmesi, problem durumlarında ailelerin güç kaynaklarının farkında olmaları ve sosyal çevresi ile olan ilişkilerinin güçlendirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimer: Şiddet Eğilimi, Erkek Çocuk, Ebeveyn

SUMMARY

In recent years, there has been a great increase in violence in our country. The most common types of violence are violence perpetrated within relationships and that young people perpetrate against each other. Every day, news of violence resulting in death in the media creates anxiety in individuals. According to global and regional data, adolescents are one of the most vulnerable groups affected by violence. In this context, the aim of the study is to examine whether the violence tendencies of 12-18 year old boys of law enforcement parents are reinforcing role models in the identity formation process. The universe of the research was composed of male children whose parents worked in Gaziantep Provincial Police Department and resided in Gaziantep between 2022-2023. The study consists of 300 people aged 12-18 years. Within the scope of the research, data were collected with the Socio-Demographic Information Form and Violence Tendency Scale. At the end of the research, it was determined that the level of violence tendency did not change according to the status of the parents being police personnel. It was observed that the violence tendency levels of the participants whose parents were law enforcement personnel and whose parents were not law enforcement personnel were similar. In this context, it is thought that it would be appropriate to strengthen the family communication skills of individuals with a tendency to violence, to be aware of the power sources of the families in case of problems, and to strengthen their relations with their social environment.

Key Word: Violence Tendency, Boy, Parent

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	ii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
EKLER LİSTESİ	vii
ÖNSÖZ.....	viii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Problemi	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sayıtlılar	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ebeveynlik.....	6
2.1.1. Ebeveynlik Tutumları	6
2.1.2. Ebeveyn Davranış Biçimleri.....	8
2.1.2.1. Baskıcı Otoriter Tutum	8
2.1.2.2. Aşırı Koruyucu Tutum.....	9
2.1.2.3. İzin Verici Tutum.....	10
2.1.3. Ebeveyn İle İlgili Yapılan Çalışmalar	10
2.2. Şiddet.....	11
2.2.1. Şiddet Eğilimi	12
2.2.2. Şiddet Türleri	14
2.2.2.1. Fiziksel Şiddet.....	14
2.2.2.2. Aile İçi Şiddet	15
2.2.2.3. Cinsel Şiddet.....	15
2.3. Şiddet İle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	16

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

3.1. Araştırmanın Modeli	18
3.2. Araştırmanın Evren Ve Örneklemi.....	18
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları.....	18
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	18
3.3.2. Şiddet Eğilim Ölçeği (Şeö).....	19
3.4. Veri Analizi	19

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

TARTIŞMA	29
SONUÇ.....	36
ÖNERİLER	37
KAYNAKÇA	38
EKLER.....	48

KISALTMALAR

ŒEÖ :Œiddet Eğilim ÖIçeği

TBMM :Türkiye Büyük Millet Meclisi

TC :Türkiye Cumhuriyeti

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Şiddet Eğilimi Puanlarına Ait Betimsel Değerler	20
Tablo 2. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerle Göre Dağılımı.....	21
Tablo 3. Katılımcıların Anne ve Babanız Emniyet Personel Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	22
Tablo 4. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Öğrenim Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	23
Tablo 5. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Daha Önce Psikiyatrist ya da Psikologdan Destek Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	23
Tablo 6. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Anne ve Babası Birlikte Olma Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	24
Tablo 7. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Bir Problem Yaşadığınızda Anne ve Babanızdan Destek Alma Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	24
Tablo 8. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Problemlerinizi Aileniz ve Çevrenizle Paylaşma Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	25
Tablo 9. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Anne ve Babanızın Kurduğu İletişimden Memnun Olma Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	26
Tablo 10. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Kendinizi Ne Kadar Güvende Hissetme Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	26
Tablo 11. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Anne ve Babanızla Ne Sıklıkla Vakit Geçirme Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması	27

Tablo 12. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Arkadaşlarınızla Olan İletişim Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması..... 28

EKLER LİSTESİ

EK – 1: Aydınlatılmış Onam Formu

EK – 2: Sosyo-demografik Bilgi Formu

EK – 3: Şiddet Eğilim Ölçeği

ÖNSÖZ

Tez sürecim boyunca yoluma ışık olan, değerli bilgilerini benimle paylaşan Dr. Öğretim Üyesi Recep Emre TAN'a sonsuz teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Her zaman bana güvenen, emeğini ve desteğini benden esirgemeyen, dünyaya geldiğim ilk andan beri beni sonsuz sevgisiyle sarıp sarmalayan, maddi manevi her durumda yanımda olan, cesur olmama ve istediğim her şeyde beni kamçılayan biricik babama, yorulduğum zamanlarda beni destekleyen ve konforum için uğraşan anneme, moralimin bozulduğu anlarda beni türlü hareketleriyle mutlu eden ve her fırsatta güldürmeyi başaran canım kardeşim Yusuf'a, hayatımda olduğu için hep şükrettiğim, üzüntülerimin ve mutluluklarımın şahidi canım kardeşim Bahadır'a teşekkür ederim. Siz olmasaydınız başaramazdım.

Biricik eşim, kıymetlim, beni koşulsuz şartsız sevdiğin, seninle her şeyi konuşabildiğim, sakındığın ve hep yüksek yararımı gözettiğin, utandığım ve gizlendiğim her yerden beni çekip çıkardığın, bu süreçte öfkelendiğimde o öfkeyi göğsünde yumuşattığın ve benden şefkatini hiç esirgemediğin için sana ne kadar teşekkür etsem az. En büyük şansım seni bulmuş olmak.

Bu süreçte bana olan manevi desteği ve bir müdürden çok abi olduğu için Gaziantep Çocuk Destek Merkezi Müdürü Mesut POLAT'a,

Bana güvendiği ve desteklerini esirgemediği için Gaziantep İl Emniyet Müdür Yardımcısı Sayın Ahmet Aşkın SÖĞÜT'e,

Yaşadığım her olumsuzlukta bile beni güldürmeyi başaran, her zaman bir yolu vardır sözüyle destek aldığım kıymetlim Şehitkamil Sosyal Hizmet Merkezi Eğitim Birimi oda arkadaşlarım ve Sosyal Ekonomik Destek Birimi'nin göz bebeği, dostum Turgaya sonsuz teşekkür ederim.

GİRİŞ

Son yıllarda ülkemizde şiddet olaylarında büyük bir artış yaşanmaktadır. Şiddetin en yaygın türleri karşı cinsten kişilerle ilişkilerde şiddet ve gençlerin uyguladığı şiddettir. Her gün medyada ölümlerle sonuçlanan şiddet haberleri bireylerde tedirginlik yaşatmaktadır. Küresel ve bölgesel verilere göre, ergenler şiddetten etkilenen en savunmasız gruplardan biridir. Ergenlerin başlattığı şiddet, toplumun en belirgin şiddet türlerinden biridir. Halk sağlığı araştırmalarına göre gençlerde şiddet, kalıcı ve genişleyen bir sorundur (TBMM Araştırma Komisyonu Raporu, 2007).

Çocukluk yaş gruplarında ergenlik, sağlıklı bir bakımın yanı sıra verimli büyüme ve gelişmenin de arandığı bir dönemdir (Parin ve Bilan, 2007; Özcebe, 2007). Birey bu dönemde fiziksel ve cinsel, zihinsel ve bilişsel, duygusal ve sosyal unsurlar açısından alışık olmadığı bir takım değişimler yaşamaktadır. Ergenler bu değişimlere ayak uydurmakta zorlanabilmekte ve bu süreç yaşamın ilerleyen dönemlerinde iyi veya kötü sonuçları ile karşılaşabilmektedir (Özcebe, 2007; Reiningger vd., 2003). Sağlıklı bir ergen yaşamı ve bireyin süreçten doyum alması birçok şeye bağlıdır. Bu sürece en temel etkiler aile ve akran çevresinden gerçekleşmektedir. Devam eden süreçte akranlarıyla daha fazla zaman geçiren ergenler, akranlarıyla geçirdikleri zamandan daha mutlu olmakta ve bu süreç ergende davranış değişiklikleri yaratmaktadır (Alisinanoğlu, 2002). Akran ortamı ve ergenin geçirdiği gelişim süreci göz önüne alındığında, çevrelerindeki dünyadaki değişikliklere karşı savunmasız olduklarını ve korunmaya ihtiyaç duyduklarını kabul etmek önemlidir (Parin ve Bilan, 2007).

Çocuğun sosyalleşmesinde ailenin rolünün varlığı, ailenin vazgeçilmez bir kurum olmasının nedenlerinden biridir. Dolayısıyla aile, çocuğun doğumunda, yetiştirilmesinde, korunmasında ve topluma kabulünde önemli bir rol oynamaktadır (Bağlı ve Sever, 2005).

Bir çocuğun büyüme sürecinde sosyalleştiği ilk yer ailedir. Çocuğun aile üyeleri de ilk iletişime geçtiği kişilerdir. Çocuğun büyüme sürecinde ailesiyle kurduğu bağ, doğduğu andan itibaren kişiliğinin ve ruhsal yapısının temelini oluşturmaktadır. Çocuklar ebeveynlerine sadece bakım ve geçim için değil, aynı zamanda sevgi ve bakım için de ihtiyaç duymaktadır. Çocuk, sevgi dolu ve huzurlu bir ev ortamında geliştirdiği temellerle davranışlarını, sosyal etkileşimlerini ve toplumsal uyumu

yönetmektedir. Sonuç olarak, ebeveynlerin çocuklarına yönelik tutum ve davranışları çocuğun gelişimini etkilemektedir (Öztürk, 1990).

İnsanlar çevrelerine uyum sağlama ve yaşamları boyunca çevresiyle etkileşim kurma yeteneğine sahiptir. Ruhsal sorunlar ise kişinin çevresiyle iletişiminin yetersiz olmasından kaynaklanmaktadır. Ruhsal hastalıkların gelişmesinde aile, evlilik, eğitim, kültür, çevre ve çalışma hayatının çevrenin rolü bulunmaktadır (Çelikkol, 2001).

Çalışma hayatı, bireyin kişiliğinin hem olumlu hem de olumsuz yönlerini gösterebilmektedir. Bunlar fazla mesai, iş baskısı, iş sağlığını tehlikeye atan faktörler, kişiler arası anlaşmazlıklar, belirsiz görevler, sosyal izolasyon vb. şekilde sıralanabilmektedir (Baltaş ve Baltaş, 1987). İş tatminsizliği, bir çalışanın işine olan heyecanını ve ilgisini kaybetmesi olarak tanımlanmaktadır. Çalışanların meslekleriyle ilgili şikayetleri ve bu şikayetlere karşı tepkisinin bir sonucu olarak iş tatminsizliği ortaya çıkmaktadır. İş hayatı, zaman zaman stresli olabilen bir alandır. Yaşanılacak stres düzeyi, yapılacak görevin sorumluluk düzeyine göre belirlenmektedir. Dolayısıyla, iş tatminsizliği bireyin fiziksel ve ruhsal sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Durmuş ve Günay, 2007).

Şiddet, yapılan araştırmalarda ergenliğin gelişimsel yönleriyle de ilişkilendirilmiştir. Gordon'a (1999) göre, gençler özellikle kendilerini engellenmiş ve anlaşılmamış hissettiklerinde tepkisel olabilmekte; otoriter insanları düşman olarak görebilmekte ve bu nedenle şiddete eğilimli olabilmektedirler. Ayrıca gücenme, anlaşılmama, engellenme, reddedilme, endişe, korku, hayal kırıklığı, yalnızlık gibi temel duyguların hızla kızgınlık ve öfke gibi duygulara dönüşebileceğini dile getirmektedir. Ergenlerin duygu düzenleme konusunda yaşadığı zorluklar onları öfke provokasyonlarına karşı savunmasız hale getirebilmektedir (Çuhadaroğlu-Çetin, 2008).

Mevcut çalışmanın amacı 12-18 erkek çocuklarda şiddet eğilimi sorunlarının incelenmesidir. Sonuç olarak; 12-18 yaş arası erkek çocuklardaki şiddet eğilimi ilişkisi önemlidir. Alan yazın incelendiğinde; doğrudan bu konuda yapılmış bir araştırma bulunmamıştır. Dolayısıyla 12-18 yaş arası olan erkek çocuklardaki şiddet eğilimi düzeyi arasındaki ilişki incelenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Problemi

1. Ebeveynleri emniyet mensubu olan erkek çocukların şiddet eğilim düzeyi;

- a) Öğrenime devam etme durumuna
- b) Daha önce psikiyatrist ya da psikologdan destek alma durumuna
- c) Kendini güvende hissetme düzeyine
- d) Anne ve babanın birlikte olma durumuna
- e) Anne ve babanın kurduğu iletişimden memnun olma düzeyine
- f) Anne ve baba ile vakit geçirme sıklığına
- g) Anne ve babadan destek görme durumuna
- h) Problemleri aile ve çevre ile paylaşma durumuna
- i) Arkadaşla kurulan iletişimin düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. Ebeveynleri emniyet mensubu olmayan erkek çocukların şiddet eğilim düzeyi;

- a) Öğrenime devam etme durumuna
- b) Daha önce psikiyatrist ya da psikologdan destek alma durumuna
- c) Kendini güvende hissetme düzeyine
- d) Anne ve babanın birlikte olma durumuna
- e) Anne ve babanın kurduğu iletişimden memnun olma düzeyine
- f) Anne ve baba ile vakit geçirme sıklığına
- g) Anne ve babadan destek görme durumuna
- h) Problemleri aile ve çevre ile paylaşma durumuna
- i) Arkadaşla kurulan iletişimin düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3. Şiddet eğilimi ebeveynin emniyet mensubu olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ebeveynleri emniyet mensubu olan 12-18 yaş aralığındaki erkek çocukların kimlik oluşum sürecinde, şiddet eğilimlerinin pekiştirici rol model olup olmadıklarının incelenmesidir. Araştırmanın alt amaçlarında ise ebeveynleri emniyet

mensubu olan erkek çocuklardaki şiddet eğiliminin öğrenim durumu, daha önce psikiyatrist veya psikologdan destek alma durumu, anne baba birlikte olma durumu ve anne veya babanın emniyet personeli olma durumu gibi sosyo-demografik değişkenlere göre incelenmesi yer almaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de emniyet mensubu bireylerin çalışma şartları, emir komuta zinciri içindeki yerleri düşünüldüğünde toplumda egemen bir kuruma mesup olmalarının verdiği güven sağlama esaslı yüksek sorumluluk duygusunun aile içinde devam ettiği ve aile bireyelerine de aktarıldığı gözlemlenmiştir. Bu süreçte 12-18 yaş erkek çocukların emniyet mensubu ebeveynlerinin iş alanındaki zorunlu şiddet durumlarını rol model olarak gözlemleyebileceği gibi ayrıca emniyet mensubu ebeveynlerin yaptıkları işin toplum tarafından güç ile simgelendiği göz önüne alındığında güçsüzlük belirtisi olarak iş yerinde yaşadıkları duygu durumlarındaki değişikliklerin (ölüm korkusu, iş arkadaşının kaybı, taciz-tecavüz vakaları vb.) aileye aktarılmasında zorluk çektikleri ve emniyet mensubu ebeveynlerin içinde buldukları zorlantı durumları aile içinde farklı şekilde yansıtılabildiği (baskı, hiyerarşik düzenin ev içinde devamı gibi) düşünüldüğünde 12-18 yaş arası erkek çocukların ebeveynlerinin yansıttığı duygu durumlarını davranışsal olarak şiddet eğilimi şeklinde ortaya koyabilecekleri düşünülmektedir. Araştırmanın örneklemini oluşturan ebeveyni emniyet mensubu olan 12-18 yaş aralığında erkek çocukların şiddet eğiliminin sosyal öğrenme yoluyla ebeveynlerinden öğrendikleri ya da ebeveynlerinin baskın rollerinin bir dışı vurumu olarak şiddeti yansıttıkları düşünülmektedir. Yapılacak olan bu araştırmanın temel amacı da ebeveynleri emniyet mensubu olan 12-18 yaş arası erkek çocuklardaki şiddet eğilim düzeyleri ile ilişkisini belirlemek olacaktır. İlgili literatür incelendiğinde, bu konuda yapılan farklı araştırmalara rastlanmıştır ancak bu bağlamda yapılacak olan araştırmanın ulaşacağı sonuçlar kapsamında literatürü daha zengin hale getireceği düşünülmektedir.

1.4. Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Katılımcıların evreni temsil etmekte yeterli olacağı,
2. Örneklem grubunun veri toplama araçlarına gerçeği yansıtan cevaplar verdiği sayılacaktır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 12-18 yaş arası 300 erkek çocuk ile,
2. Sosyo-demografik Bilgi Formu ve Şiddet Eğilim Ölçeği ile sınırlı olacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ebeveynlik

Ebeveynlik, anne babaların çocuklarının çok yönlü büyümesi için sundukları ortam ve çocuklarının yetişmesine yönelik sergiledikleri tutum ve eylemler şeklinde tanımlanmaktadır (T.C. AÇSPB, 2017). Ebeveynlerin birincil sorumluluğu, çocuklarına hem aile bağlamında hem de aile dışında mevcut kapasitelerini geliştirmeleri için gerekli fırsatı vermektir. Bu bağlamda ebeveynlik yeni bir anlam kazanmaktadır (Cowan, Powell ve Cowan, 1998).

Çocuk, çocuğun toplumdaki statüsü üzerinde etkisi olan ebeveyn ve çocuk arasındaki etkileşim yoluyla ailede kendi yerini belirlemeye çalışmaktadır. Aile, çocuğun sosyal olarak kabul görmesi için gerekli ortamı ve kültürel değerlerin yanı sıra sosyalleşmeye uygun tutum ve davranış kalıplarını içeren örnek bir model oluşturarak, çocukların aynı değerleri öğrenmesini ve ona karşı davranışsal tutum sergilemesini sağlamaktadır. Ebeveyn-çocuk bağı, çocuğun gelecekteki sosyal ilişkilerinde en önemli unsur olarak kabul edilmektedir. Çocuklar çoğu durumda ebeveynleriyle özdeşleşmelerinin bir sonucu olarak ebeveynlerinin tutumunu benimsemekte ve kendileri ebeveyn olduklarında hemen hemen aynı tutumu sergilemeye başlamaktadırlar. Aileden öğrenilen bazı tutumlar bir köprü görevi görerek sonraki nesillere aktarılmaktadır. Dengeli/duygusal bağı olan ailelerde sevgi, şefkat ve güvenle büyüyen bir çocuğun sağlıklı büyümesi için önemli olan değerleri geliştirmesi daha kolay olmaktadır (Yavuzer, 2005; Grusec ve Davidov, 2007).

2.1.1. Ebeveynlik Tutumları

Tutum kavramı; insanları belirli bir kişi, grup, öge veya olaya tepki olarak olumlu veya olumsuz düşünmeye, hissetmeye veya hareket etmeye yönlendiren kalıcı ve yargılayıcı bir eğilimi ifade etmektedir (Budak, 2000). Gözlemlenemeyen tutumlar, bireyin eylemleriyle algılanmaktadır ve bu algılar bireyin davranışlarını çeşitli şekillerde etkilemektedir (Dursun, 2010).

Ebeveynlerin tutum ve davranışları, doğduğu andan itibaren çocuğun hayata bakışını çok büyük ölçüde etkilemektedir (Özyürek, 2017). Hayatı ilk kez anne ve babasının

gözünden öğrenen bireyin daha sonra insanlarla olan bağı şekillenmektedir (Aktaş ve Özkafacı, 2012). Ebeveyn-çocuk ilişkisi, çocuğun ilk sosyal varlığını geliştirdiği bağlam olan aile içindeki rolünü belirlemektedir (Şanlı ve Öztürk, 2015).

Ebeveyn görüşleri, çocuğun bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimi üzerinde diğer birçok sosyal ve çevresel unsurdan daha büyük bir etkiye sahiptir (Grusec ve Davidov, 2007). Ebeveynler, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinde duygusal ifadeleri ve sosyal yetenekleri için en önemli rol modeli oluşturmaktadır (Kandır ve Alpan, 2008).

Çocuğun mevcut davranışı ebeveyn görüşlerini etkileyebilmektedir (Bernard ve Dozier, 2008). Parke (1974), çocuklar yaramazlık yaptıktan sonra özür dilediklerinde annelerinin onları cezalandırma olasılıklarının daha düşük olduğunu keşfetmiştir. Zahn-Waxler ve Chapman'a (1982) göre annelerin disiplin taktikleri, çocuğun olumsuz davranışının kaynağına göre değişmektedir. Çocuk bir amaç veya kendini korumak için kötü davranış sergiliyorsa, annenin çocuğa karşı psikolojik disiplin yöntemlerini kullanma olasılığı daha yüksektir (örneğin, davranışın nedenini açıklamak, üzücü durumu ortadan kaldırmak); eğer çocuk sadece saldırgan olmak için kötü davranış sergiliyorsa, annenin fiziksel cezalandırma veya daha az sevgi gösterme gibi yöntemler kullanması daha olasıdır (Hale, 2008).

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki görüşlerini ve uygulamalarını etkileyen bir diğer önemli husus da sosyoekonomik durumlarıdır. Düşük sosyoekonomik evlerden gelen çocukların çevresel tehlikelere karşı daha savunmasız oldukları gösterilmiştir (Baldwin, Baldwin ve Cole, 1990). Ayrıca, yapılan araştırmalarda aynı sosyoekonomik gruptan annelerin duygularının karşılaştırılabilir olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (Dursun, 2010). Orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerde, ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkide çocuğun merkeze alındığı ve kabul edildiği, çocuğa eşitlikçi bir yaklaşım gösterildiği görülmektedir. Sosyoekonomik düzeyi yüksek ailelerin çocukları ile sevgi dolu bir ilişkisi olduğu ve çocuklarının yaşamlarına dahil oldukları dile getirilirken; düşük sosyoekonomik konuma sahip ailelerin ebeveyn merkezli bir anlayış benimsenmekte ve kontrol, emir ve itaat üzerine odaklanılmaktadır (Bornstein ve Zlotnik, 2008).

Ebeveynlerin eğitim derecesi, çocuk yetiştirme yaklaşımlarını etkileyen başka bir unsurdur. Demokratik zihniyete sahip anne babaların eğitim düzeylerinin yüksek olduğu açıktır. Düşük eğitim düzeyine sahip annelerin çocuklarını disipline etmek için

fiziksel ceza kullanma olasılıkları daha yüksektir; eğitim düzeyi yüksek anneler ise çocuklarını destekleyen çocuk merkezli bir yaklaşımı benimsemektedir (Bornstein ve Zlotnik, 2008).

2.1.2. Ebeveyn Davranış Biçimleri

Aşırı koruma, baskı, otorite gibi ebeveyn davranışları çocukların gelişimini olumsuz etkilerken, demokratik ve kabul edici davranışların çocuk üzerinde olumlu etkisi bulunmaktadır (Şanlı ve Öztürk, 2012). Ebeveynlerin davranışlarına bakıldığında, çocuklarının kişilik özelliklerini ve mizacını nasıl etkilediği görülebilmektedir (Lengua ve Kovacs, 2005). Kültürel etkiler, anne babalarının ebeveynlerinin davranışları, ebeveyn-çocuk ilişkileri, ailenin mali durumu, ebeveynler arasındaki ilişkiler, çocuğun yaşı ve cinsiyeti dahil olmak üzere birçok değişken ebeveynlerin çocuklarının gelişimi hakkındaki tutumlarını etkilemektedir (Çağdaş ve Seçer, 2005). Son yıllarda Türkiye'de yapılan araştırmalarda ebeveyn davranış kalıplarının erken çocukluk döneminde çocuğun gelişimi üzerindeki etkisinin arttığı tespit edilmiştir (Özyürek, 2004; Altay, 2007; Günalp, 2007). Bu alanda yapılmış olan araştırmalara bakıldığında, ebeveynlerin çocuklarına yönelik sergilediği pek çok tutum bulunmaktadır. Ancak genel olarak ebeveynlerin çocuklarına karşı sergiledikleri baskıcı-otoriter tutum, aşırı korumacı tutum ve izin verici tutum şeklinde üç farklı tutum olduğu görülmektedir (Özben ve Argun, 2002).

2.1.2.1. Baskıcı Otoriter Tutum

Bu tutuma sahip ebeveynler, çocuklarını talimatlarını kabul etmeye ve kendi emek veya çabalarına değer vermeye zorlamaktadır. Baskıcı otoriter ebeveyn, kurallar koyup çocuk üzerinde kontrol uygularken yalnızca sınırlı sözlü iletişime izin vermektedir. Bu tutumu sergileyen ebeveynler, çocuklarının sorunsuz bir şekilde davranmasını beklemekte ve beklenmedik davranışlar sergileyen çocuklarını cezalandırma tekniğini kullanarak disipline etmektedir. Ebeveynler, çocuklarından verilen emirleri sorgulamadan yerine getirmelerini beklemektedir (Alabay, 2017). Baskıcı otoriter ebeveynlerin amacı, çocuklarının eylem ve tutumlarını yönlendirmek ve değerlendirmektir (Avcı, 2006). Genel olarak çocuklarına yönelik görüşleri soğuk ve yargılayıcıdır (Bolattekin, 2014). Çocuklar, anne babalarının kurallarına uyarlarsa anne babalarından sevgi görebilmektedir (Ulusoy, 2013).

Bu tutum ile yetişen çocuklar endişeli, korkak ve baskıcı tutuma maruz kaldığında ses çıkarmayan bireylerken otorite ortadan kalktığında isyankar ve şiddet içeren eylemlere başvuran bireyler olmaktadır. Anne babalarının çocuklarına karşı sevgi dolu bir tutuma sahip olmamaları çocukların bu konuda olumsuz düşüncelere sahip olmasına neden olmaktadır ve bu da onların okul ortamındaki akademik gelişimlerini ve davranışlarını etkilemektedir (Taner ve Başal, 2013).

2.1.2.2. Aşırı Koruyucu Tutum

Aşırı korumacı ebeveynler, çocuklarını her zaman koruyup kollama halindedir. Bu ebeveynler, çocuklarının hiçbir şeyi kendi başlarına yapmasına izin vermemektedir (okula birlikte gitme, yemeklerini yedirme, arkadaşlarıyla yalnız gezmesine izin vermemesi gibi) (Özbey, 2004). Ebeveynler, gencin kendi başına tamamlayabileceği görevlere ve yeteneklere müdahale etmektedir. Aşırı korumacı bir tutumla büyüyen çocukların anne babalarının çeşitli fedakarlıklar yaptığı ve onlara her zaman minnettar olması gerektiği düşünülmektedir (Kulaksızoğlu, 2011). Bu durum çocuğun büyümesini engellemekte ve ileride kuracağı arkadaşlık ilişkilerinde sorunlar yaşamasına neden olabilmektedir (Günalp, 2007).

Bu tutuma maruz bırakılarak büyütülen çocuklar özgüvenlerinin düşük olması, sürekli başkalarının desteğine ihtiyaç duymaları, başkalarına bağımlı olmaları, kendilerinden emin olmamaları ve duygusal kaygıları nedeniyle kişiliklerini geliştirmekte zorlanmaktadır (Afat, 2013). Ebeveyn görüşleri ile çocukların kişilik yapıları, psikolojik uyumları ve sosyal ilişkileri arasındaki önemli bağlantı nedeniyle ebeveyn tutumlarının sonuçları üzerine çalışmalar yapılması oldukça önemlidir (Gönen, 2014). Aşırı korumacı anne-babaya sahip çocukların sınıf arkadaşlarına göre daha az aktif, uysal, fiziksel yeteneklerinin zayıf ve sosyal becerilerinin daha düşük olduğu görülmektedir (Kulaksızoğlu, 2011; Yavuzer, 2012).

Bu tutum, çocukları yaşadıkları dünyanın tehlikeli bir yer olduğu konusunda eğittiği, kaçınmayı tekrarlamalarına neden olduğu ve potansiyellerini ve becerilerini bulmalarını ve geliştirmelerini engellediği için psikiyatrik bozukluklarla ilişkilendirilmiştir (McLeod vd., 2007). Ebeveynlerin aşırı korumacı tutumları ve yetersiz ilgisi çocukları için zararlı sonuçlar doğurmaktadır (Yan vd., 2016). Anne aşırı korumacı tutuma sahipse sosyal kaygının, baba aşırı korumacı yaklaşıma sahipse genel kaygının ortaya çıkabileceği belirlenmiştir (Rork ve Morris, 2008).

2.1.2.3. İzin Verici Tutum

İzin verici tutum, sıcak ilgi ve kabul içerirken çocuğu yönetmede yetersiz kalmaktadır. Bu tutumla çocuğa hoşgörü ve özen gösterilmesine rağmen sınırlamalar, tutarsız disiplin, çocuğun yanlış davranışları gözden kaçırılmakta ve cezalandırma tekniğinden kaçınılmaktadır (Sak vd., 2015).

Bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarına kısıtlamalar getirmenin onların özerkliklerine müdahale etmek olarak düşündüğü için çocuklarını serbest bırakırken güç yerine mantıkla hareket etmektedirler. Ebeveynlerin, çocuklarının davranışlarına tepki vermemesi çocukların ebeveynlerinin ilgisiz olduklarını düşünmelerine neden olabilmektedir. İzin verici ebeveyni olan çocuklar, girdikleri her ortamda aynı davranışlara tanık olamadıkları için gergin ve huzursuz hissedebilmektedir (Aydoğdu ve Dilekmen, 2016). Bu tutuma sahip ailelerde yaşayan bireylerin ileriki yaşamlarında ve sosyal ilişkilerinde uyum sorunları yaşadıkları, eğitim hayatlarında karşılaşacakları kurallarda hayal kırıklığına uğradıkları, kendi dürtülerini yönetemedikleri ve bağımsız kararlar veremedikleri gözlemlenmiştir (Aksaray, 1992; Aksoy vd., 2009). Bu çocuklar sevgiyi tam anlamıyla yaşayamadıkları için sosyal çevrelerinde sevgiyi kabul etmekte ve sunmakta sorunlar yaşayabilmekte; kendilerinden küçüklere karşı olumsuz tutumlar sergileyebilmektedirler (Günalp, 2007).

2.1.3. Ebeveyn İle İlgili yapılan Çalışmalar

Literatürde yayınlanan araştırmalarda elde edilen bulgulara göre erken yaşta maruz kalınan ebeveynlik stilleri, çocukların ileriki yaşamlarında ruh sağlığı, sosyal beceriler, akademik performans ve davranışsal gelişimleri üzerinde etkili olmaktadır (Montgomery vd., 2008; Maynard ve Harding, 2010).

Yapılan çalışmalar sonucunda ebeveynlik yöntemleri ile psikolojik belirtiler arasında ilişkiler olduğu keşfedilmiştir. Örneğin Çakır (2007) tarafından yapılan bir çalışmada, antisosyal kişilik bozukluğunda erken dönem uyumsuz şemalar, algılanan ebeveynlik stilleri ve şema sürdürücü başa çıkma davranışları arasındaki ilişkiler araştırılmış, babadan algılanan küçümseyici/kusur bulucu ve duyguları baskılayıcı/ değişime kapalı ebeveynlik tarzları ile anneden algılanan küçümseyici/kusur bulucu ebeveynlik yaklaşımlarının uyumsuz şemaları yordadığı bulunmuştur. Araştırmanın bulgularına

göre, antisosyal kişilik bozukluğu olan bireyler, ebeveynleri hakkında daha olumsuz izlenimlere sahiptir.

Harris ve Curtin'in (2002) genç yetişkinlerde algılanan ebeveynlik stilleri, erken dönem uyumsuz şemalar ve depresif belirtileri inceleyen çalışmasına göre, uyumsuz şemalar algılanan ebeveynlik stilleri ile depresif belirtilerin başlangıcı arasındaki ilişkiyi yönetmektedir. Bu iddiayı destekleyen başka bir araştırma, bilişsel süreçlerin ebeveynlik stilleri ile kaygı ve depresyon belirtileri arasındaki ilişkiye aracılık ettiğini bulmuştur (McGinn vd., 2005).

Başka bir araştırma, ebeveynlerinin kabul edici bir tutuma sahip olmasının, üniversite öğrencileri arasında yüksek benlik saygısı geliştirilmesinin bir yordayıcısı olduğu sonucuna varmıştır. Anne babadan sıkı disiplin almak ise olumsuz eleştiri korkusuyla bağlantılıdır (Koydemir vd., 2009). Gençler üzerinde yapılan bir araştırma, ihmalci, şiddet uygulayan ve suçlu gençlerin ebeveynlerini duygusal olarak soğuk, aşırı korumacı ve reddedici olarak gördüklerini ortaya çıkarmıştır (Buschgens vd., 2010).

Algılanan ebeveynlik stilleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişki Kendir ve Demirli (2016) tarafından yapılan bir çalışmada araştırılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, ebeveynlerden demokratik tutum gördükleri algısı ile yetişen bireylerin evlilik doyumunu artırmaktadır.

2.2. Şiddet

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre şiddet "Kasten; kişinin kendisine, başka bir bireye, bir gruba veya topluluğa karşı bedensel acılar, ölüm, psikolojik ıstıraplarla sonuçlanan, kişinin gelişimini etkileyen veya yoksunluk yaratan fiziksel güç kullanımı veya tehdidi" olarak tanımlanmaktadır.

Şiddet; öldürme, sakatlama, maddi veya manevi zarar verme gibi bireylere ruhsal veya bedensel zarar veren her türlü eylem olarak değerlendirilmektedir (Özerkmen ve Gölbaşı, 2010). Kişilerin hak ve özgürlüklerini kısıtlayan tüm olumsuz sonuçlar şiddet kavramına dahildir. Kocacık'a (2001) göre şiddeti tek bir nedene bağlamak bilimsel olarak mantıksızdır.

İnsanlarda biyolojik olarak mevcut olan saldırganlık güdüsünü kontrol edemeyen bireyler zarar verici davranışlarda bulunabilmektedirler. Bu fenomen şiddete eğilim olarak nitelendirilmektedir (İlgar ve İlgar, 2018).

Şiddetin nedenlerini ve bu eğilimin oluşumu incelendiğinde bu konuda birçok faktörün rol oynadığı görülmektedir. Bireyin çevresi, aile ve arkadaşlarıyla olan duygusal bağları ve içinde büyüdüğü sosyal bağlam da dahil olmak üzere birçok değişken şiddeti tetikleyebilmektedir. Yapılmış olan araştırmalar değerlendirildiğinde, şiddetin ana nedenleri olarak aile ve çevre, eğitim düzeyi ve medya olmak üzere üç temel bileşen belirlenmiştir (Ayan, 2006).

Ülkenin gelişmişlik derecesi veya coğrafi konumu ne olursa olsun küresel olarak görülen şiddet, ülkemizin en ciddi sorunlarından biridir ve her geçen gün artmaktadır (Ayan, 2006).

2.2.1. Şiddet Eğilimi

Bilişsel düzeyde şiddete hazır olma kavramı ve kişinin şiddet gerçeğine yüklediği olumlu düşünceler şiddete eğilim olarak ifade edilmektedir (İlgar ve Coşkun İlgar, 2018). Şiddetin en dikkat çekici yönü, şiddet fiilinin failinden ziyade şiddete maruz kalan veya şiddet gören kişilere ait bir kavram olmasıdır. Yapılan araştırmalara göre şiddetin beslenmesi üç ayrı bileşenden oluşmaktadır. Birincisi aile ve sosyal bağlam, ikincisi bireyin eğitim düzeyi ve üçüncüsü medyanın bireyler üzerindeki etkisidir (Ayan, 2006).

İnsanlar çocukken evde ya da toplumsal şiddete maruz kalan bireyler, yetişkinlikte uğradıkları şiddeti kişisel algılamakta ve bunu kendi eksikliği ya da hatası olarak görmektedirler. Günümüzde medyada yer bulan şiddet içerikli reklamların ve haberlerin, bireylerin bu tür materyallerdeki rol modellerden etkilenmesini sağlayarak şiddet suçlarının görülme sıklığının artmasına neden olduğu düşünülmektedir (Haskan, 2009).

Şiddete yatkınlıkta toplumsal yapının da rolü olabilmektedir (Haskan, 2009). Bireysel şiddet eylemleri ise toplumsal şiddet eylemlerinden ayrı değerlendirilemeyeceği gibi toplumsal şiddet eylemleri de bireyin psikolojik özelliklerinden soyutlanamaz (Ayan, 2006).

Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde şiddet türlerine ilişkin farklı bakış açılarının olduğu görülmektedir. Şiddet değerlendirilirken şiddet yaşayan ve şiddete maruz kalan gruplara göre yapılan sınıflandırma aşağıda gösterilmiştir (Polat, 2017):

Bireyin kendisine yönelik şiddeti

Çocuğa yönelik şiddet

Yaşlıya yönelik şiddet

Kadına yönelik şiddet

Akranlar arası şiddet

Kardeşler arası şiddet

Flört şiddeti

Engelliye yönelik şiddet

LGBT şiddeti

Mülteci şiddeti

Dünya Sağlık Örgütü Şiddet ve Sağlık Raporu (2002) ise şiddet türlerini kendi kendine yönelik şiddet, kişiler arası şiddet ve kolektif şiddet olarak üçe ayırmıştır.

▪ **Kendi Kendine Yönelik Şiddet:** İntihar davranışı ve kendi kendine istismar şeklinde ikiye ayrılmaktadır. İntihar düşünceleri, intihar girişimleri ve tamamlanmış intiharlar intihar davranışı örnekleridir. Kendini yaralama ve kendini kötüye kullanmanın diğer biçimleri, kendini kötüye kullanma örnekleridir.

Kişiler Arası Şiddet: Aile/Eş/Partner kategorisinde eşlere yönelik şiddet, çocuk istismarı ve yaşlı istismarı gibi çeşitli şiddet türleri bulunmaktadır. Yabancılar tarafından taciz veya cinsel saldırı, rastgele şiddet eylemleri ve okullar, işyerleri, hapishaneler ve bakım evleri gibi kurumsal ortamlardaki şiddet topluma yönelik şiddet örnekleridir.

▪ **Kolektif Şiddet:** Sosyal, politik ve ekonomik şiddet olarak üç türden oluşmaktadır. Kolektif şiddet alt kategorileri, diğer iki ana kategoriden farklı olarak, daha büyük insan grupları veya devletler tarafından uygulanan çeşitli şiddet türlerini yansıtmaktadır. Organize örgütler tarafından uygulanan nefret suçları, terör faaliyetleri ve mafya şiddeti toplumsal şiddet örnekleridir. Savaş ve bağlantılı şiddet içeren

çatışmalar, hükümet şiddeti ve daha büyük kuruluşlar tarafından işlenen benzer suçların tümü siyasi şiddet örnekleridir. Ekonomik şiddet, temel hizmetleri reddetmeyi ve ekonomiyi bölmeyi ve parçalamayı amaçlayan saldırıları içermektedir.

Kullanılan şiddetin türüne göre geliştirilen sınıflandırmaya göre şiddet; cinsel şiddet, fiziksel şiddet, ekonomik şiddet ve duygusal şiddet olarak dört gruba ayrılmaktadır (Polat, 2017).

Fiziksel şiddet, bir nesne/araç kullanımı, doğrudan temas veya fiziksel baskınlık sergilemeyi içeren herhangi bir tehdit edici veya göz korkutucu tutum veya eylem olarak tanımlanmaktadır. Fiziksel şiddetin en yaygın biçimleri bağırarak, itmek, vurmak ve sarsmaktır (Limnili ve Özçakar, 2017).

Cinsel şiddet; bireyin rızası olmadan veya kişinin rızasının aranmadığı ortamlarda yapılan her türlü cinsel girişim, hareket, cinsel içerikli ifadeler veya baskılardan kaynaklanan zihinsel, bedensel ve sosyal zarar durumudur (DSÖ, 2002).

Ekonomik şiddet; para ve ekonomik kaynakların kişilere karşı tehdit, ceza veya güç silahı olarak kullanılmasıdır (Yalçın, 2015).

Duygusal şiddet, diğer kişiyi cezalandırmak, zorlamak veya küçük düşürmek amacıyla baskı uygulamak için duyguların ve duygusal taleplerin tekrar tekrar kullanılması, ayrıca bunları bir tehdit ve ceza silahı olarak kullanılması olarak tanımlanmaktadır (Şahin ve Yetim, 2008).

2.2.2. Şiddet Türleri

Şiddet; fiziksel şiddet, aile içi şiddet ve cinsel şiddet olarak 3'e ayrılmaktadır.

2.2.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet; fiziksel güç kullanma, boğmaya çalışma, yumruklama, itme, eziyet etme, tokat atma, tekmeleme, kesici ve delici silah kullanma gibi eylemleri kapsamaktadır (Yetim ve Şahin, 2008). Bu tür istismarlara en çok maruz kalanlar ise kadınlardır. Hafiften şiddetliye kadar uzanan bir şiddet türüdür (Yüksel, 2016).

Vahip ve Doğanavşargil (2006) psikiyatri kliniğine aynı anda başvuran 100 evli kadın üzerinden yürüttükleri ve üç kuşağı inceledikleri çalışmalarında danışanların yüzde 63'ünün çocukluk çağında, yüzde 62'sinin evlilik hayatlarında en az bir kez fiziksel

şiddete uğradığını; yüzde 51'inin ise kendi çocuğuna fiziksel şiddet uyguladığı gösterilmiştir.

Fiziksel şiddet objektif olarak değerlendirilmesi kolay olan bir şiddet türüdür. Dünya Sağlık Örgütü fiziksel şiddeti orta ve ağır olmak üzere iki kategoride derecelendirmektedir. 'Orta derecede' fiziksel şiddet arasında itme, sarsma, tokat atma ve hırpalama yer alırken; 'ağır derecede' fiziksel şiddet vurma, tekmeleme, boğma, bıçak veya silah kullanmayı içermektedir (Olgun İzmirli, 2013). Bazı kaynaklar ise fiziksel şiddeti itme, dürtme, vurma, ısırma, tokat atma, zarar verme veya herhangi bir alet veya silahla yaralama ya da işkence etmek gibi fiziksel saldırganlıkları içermektedir (Şenol ve Yıldız, 2013).

2.2.2.2. Aile İçi Şiddet

Aile içi şiddet beş kategoriye ayrılmaktadır. Birincisi, tokat atma, yakıcı ve delici aletlerin kullanma ve diğer kaba şiddet uygulama biçimlerini içeren fiziksel şiddettir. Şiddetin ikinci türü, cinsel arzunun motive ettiği cinsel şiddettir. Sevgi kaybı, kıskançlık, eleştiri, kınama ve aşağılamayı içeren duygusal istismar şiddetin üçüncü türüdür. Dördüncüsü, finansal ve öz bakım gereksinimleri karşılanmadığı durumlarda daha çok çocuklara ve yaşlılara uygulanan ihmaldir. Beşincisi, bir kişinin kendi finansal kazançlarından faydalanmasına izin verilmediği ve yaşlıların özellikle yaşlıların daha çok maruz kaldığı ekonomik şiddettir (Ünal, 2005).

2.2.2.3. Cinsel Şiddet

Bir kişinin iradesi dışında kontrol ve tehdit biçimi olarak zorla veya baskı ile cinselliğin kullanımınıdır. Cinsel şiddet, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1993 tarih ve 44/104 sayılı kararında, zorla ilişkiye girme, aşırı kıskançlık, evlilik içi tecavüz, ensest gibi eylemlerin yanı sıra kişiye bir nesneymiş gibi davranma, cinselliği cezalandırma olarak kullanma, duygusal baskı uygulayarak cinsel ilişkiye zorlama, tecavüz etme gibi eylemler olarak tanımlanmıştır (Akt. Akkaya Şahin, 2010).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre kadına yönelik cinsel şiddet, dünyadaki en yaygın şiddet türüdür. Dünya çapında yapılan araştırmalara göre dünya genelinde kadınların yaklaşık %20'si ve erkeklerin %5-10'u genç yaşta cinsel saldırıya maruz kalmıştır (Akt. Karal ve Aydemir, 2012).

2.3. Şiddet ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Şahin ve Beyazova'ya (2001) göre anne babanın çok genç olması, işsizlik ve ekonomik sıkıntılar, aile içi çatışmalar, alkol veya uyuşturucu kullanımı, çok çocuklu bir aile ve anne babada ruhsal hastalıklar çocukların aile içi şiddete maruz kalmalarını arttırmaktadır. Okulda ise öğretmenin kişilik sorunu, kalabalık sınıflar, toplumsal baskılar ve okullarda bir disiplin stratejisi olarak dayanın kullanılması gibi faktörlerin şiddete yol açtığını belirtmişlerdir.

Durmuş ve Gürkan (2003), yaptıkları çalışmada lise öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık eğilimlerini çok sayıda değişken açısından incelemişlerdir. Üniversite birinci sınıf öğrencilerinin doldurdıkları ölçeğin bulgularına göre lisede en sık yaşanan şiddet ve düşmanlık olayları şu şekilde sıralanmıştır: Okulun sırasını ve sandalyesini kıran veya çizen, duvarlardaki boya ve badanayı tekmeleyip kirleten öğrenciler (yüzde 70,9), okul sınırları dışında gerçekleşen ve bazı öğrencilerin yaralanmasıyla sonuçlanan kavgalar (yüzde 70,1), çeşitli öğrenci grupları arasında toplu kavga vakaları (yüzde 70,1), okulda bazı öğrencilerden para çalmak veya kişisel eşyalarını kaybetmek (yüzde 63,7) .

Page ve İnce'nin (2008) yaptıkları çalışmadan elde edilen bulgularda; kadınlarda cinsel ve fiziksel şiddetin bir arada yaşanmasının en yaralayıcı etkiye sebep olduğu, resmi olarak boşanmış ya da ayrılmış çiftlerin daha fazla şiddet türüyle karşılaştığı ve uyuşturucu kullanımıyla şiddete eğilimin arttığı görülmektedir.

Ögel ve Eke (2006) tarafından İstanbul'un 15 ilçesindeki ortaokullarda yapılan araştırmanın bulgularına göre, 2004 yılında son bir yıl içinde en az bir kez fiziksel kavgada bulunan erkek öğrenci oranı yüzde 69 iken kız öğrenci oranı yüzde 30'dur. Hayatının bir noktasında en az bir kişiyi fiziksel bir kavgada yaraladığını iddia edenlerin oranı %26 iken, en az bir kez yaralananların oranı %15'tir. Araştırma bulguları ışığında okullarda suç ve şiddetin yaygın olduğu görülmektedir.

Elmacı (2007), Kocaeli ilinde ortaokullara devam eden ve şiddet eğilimleri nedeniyle disiplin cezası alan 15-18 yaş arasındaki ergenlerin duygusal zeka düzeylerine bakarak duygusal farkındalık ve duygularını kontrol etme becerilerine göre şiddet eğilimlerinde anlamlı bir farklılık olup olmadığını araştırmıştır. Araştırmanın bulgularına göre şiddete yatkınlığı olan gençlerin duygusal farkındalıkları ve duygularını kontrol etme kapasitelerinin düşük olduğu bulunmuştur.

Karakaya (2008), İstanbul Avrupa yakasındaki Endüstri Meslek Liselerinde öğrenim gören 341 öğrencinin şiddet eğilimlerini çok boyutlu olarak araştırmış ve analiz etmiştir. Araştırma sonucunda internet kullanımı, aile gelirinin düşük olması, sigara, alkol ve madde kullanımı, okulda şiddet, okul türü, yaş ve cinsiyetin şiddet eğiliminde etkili olduğu gösterilmiştir.

Karataş (2002), ebeveynlerin saldırganlık düzeyleri ile lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek için Adana'nın Seyhan ve Yüreğir ilçelerindeki dört okuldan iki kardeşli 276 öğrenci ve ebeveynlerine ulaşmıştır. Araştırmanın sonucunda ebeveynlerin saldırganlık düzeyleri ile ergenlerin saldırganlık düzeyleri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu keşfedilmiştir.

Kitzmann ve arkadaşları (2003), aile içi şiddete tanık olan çocukların psiko-sosyal yansımaları üzerine yaptıkları araştırmalarında, 1978-2000 yılları arasında yayınlanmış 118 araştırmayı meta-analitik bir çalışma ile değerlendirmişlerdir. Çalışmaları sonucunda ise aile içi şiddete maruz kalan çocukların, aile içi şiddete maruz kalmayan çocuklara göre daha olumsuz davranışları olduğunu keşfetmişlerdir.

Lopez ve Emmer'in (2002) erkek ergenler üzerine yaptığı araştırmaya göre, "erkeklik" kavramı, çete bağlantılı suçların yanı sıra fiziksel savunma gerektiren çatışmalarda saldırganlığı tetiklemektedir. Thomas ve Smith (2004) yaptıkları çalışmada, üzgün olduklarında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre şiddete daha yatkın ve provokasyonlara karşı daha savunmasız olduklarını keşfetmişlerdir. Kız öğrenciler ise açıkça fiziksel saldırıdan çok örtük saldırganlığa maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada, ebeveynleri emniyet mensubu olan 12-18 yaş arası erkek çocuklardaki şiddet eğilimi arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modelinin amacı en az iki değişken arasındaki ilişkileri göstermektir (Karasar, 2014).

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2022-2023 yılları arasında Gaziantep İl Emniyet Müdürlüğü personelinin erkek çocukları ve Gaziantep'te ikamet eden erkek çocuklardan oluşturulmuştur. Çalışmanın örnekleme ise Amaçlı örnekleme yöntemiyle 12-18 yaş arası gönüllü erkek çocuk olan 300 kişiden oluşmaktadır. Amaçlı örnekleme, olasılığa dayanmayan bir örnekleme yöntemidir, araştırmanın amacına göre bilgi açısından zengin koşullar seçilerek derinlemesine araştırmayı kolaylaştıran amaçlı örnekleme, belirli kriterleri karşılayan veya belirli özelliklere sahip bir veya daha fazla özel örnek üzerinde çalışılmak istendiğinde tercih edilmektedir. Araştırmacı, doğal ve toplumsal olayları ya da olguları belirli durumlar bağlamında kavramaya ve aralarındaki bağlantıları incelemeye ve açıklamaya çalışmaktadır (Büyüköztürk vd., 2012).

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmada, ebeveynleri emniyet mensubu olan erkek çocuklardaki şiddet eğilim düzeylerine yönelik veriler anket yöntemi ile toplanmıştır. Bu araştırmada kapsamında Sosyo-demografik Bilgi Formu ve Şiddet Eğilim Ölçeği ile veriler toplanmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından oluşturulan bilgi formunda öğreniminize devam ediyor musunuz?, daha önce psikiyatrist veya psikologdan destek aldınız mı?, kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?, anne babanız birlikte mi?, anne veya babanız emniyet personeli mi?, anne ve babanızın sizinle kurduğu iletişiminden memnun musunuz?, anne babanızla ne sıklıkla vakit geçirirsiniz?, bir problem yaşadığınızda

eilenizden destek görür müsünüz?, problemlerinizi ailenizle veya çevrenizle paylaşır mısınız?, arkadaşınızla olan iletişiminizi nasıl değerlendirirsiniz? gibi sorular yer almaktadır.

3.3.2. Şiddet Eğilim Ölçeği (ŞEÖ)

Ölçek Göka, Bayat ve Türkçapar (1995) tarafından Milli Eğitim Bakanlığı adına oluşturulmuştur. T.C. Başbakanlık Aile Araştırmaları Enstitüsü (1998) tarafından yapılan bir araştırmada 7-14 yaş arası çocukların saldırganlık eğilimlerini değerlendirmek üzere temel çerçeve değiştirilmeden revize edilmiş ve kapsam geçerliliği garanti edilmiştir. Ölçekte yer alan ifadelere verilen yanıtlar 4'lü Likert ölçeğinde düzenlenmiş ve öğrenciden 20 maddeden her birini okuması ve "hiç uygun değil", "biraz uygun", "uygun" ve "çok uygun" alternatiflerinden en kabul edilebilir olanı seçmesi istenmektedir. Katılımcıların saldırganlık eğilimi derecesi ne kadar yüksek olursa, ölçme aracından aldıkları puanlar o kadar yüksek olmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini değerlendirmek için araştırmada iki ayrı zamanda iç tutarlılık alanında güvenilirlik katsayısı.78 ve.87 olarak belirlenmiştir. Ölçek maddelerinin Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları.82 ile.84 arasında değişmekte olup, araştırmanın iç tutarlılık güvenilirliği için Cronbach alfa güvenilirlik katsayıları .83 olarak belirlenmiştir.

3.4. Veri Analizi

Betimsel verilerin analizinde yüzde, frekans, ortalamam ve standart sapma uygulanmıştır. Araştırmanın değişkenleri ilgili normallik varsayımı çarpıklık-basıklığa dair veriler ile değerlendirilmiştir. Basıklık-Çarpıklık +3 ve -3 arasında yer aldığı durumlarda normal dağılım kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu araştırmada da çarpıklık ve basıklık değerleri +3 ve -3 aralığında olduğu için parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Ayrıca basıklık ve çarpıklık ait betimsel değerler (Tablo 1)' de yer almaktadır.

Tablo 1. Şiddet Eğilimi Puanlarına Ait Betimsel Değerler

Değişkenler	N	Min.	Maks.	Ss	Çarpıklık		Basıklık	
					Z	SH	z	SH
Şiddet Eğilimi	300	20,00	80,00	11,46	0,81	0,14	0,46	0,28

Şiddet eğilimi puanlarını iki kategorili değişkenlere (öğrenim durumu vb.) göre karşılaştırmak için bağımsız örneklem t testi, ikiden fazla kategorili değişkenlere (kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz durumu vb.) göre karşılaştırmak için tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizinde farkın kaynağını belirlemek için Scheffe çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Verilerin analizi için SPSS (Statistical Package Programme For Social Sciences) 22 paket programı ile uygulanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Katılımcılara Ait Bilgiler

Tablo 2. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklere Göre Dağılımı

		F	%
Öğreniminize devam ediyor musunuz?	Evet	238	79,3
	Hayır	62	20,7
Daha önce Psikiyatrist ya da psikologdan destek aldınız mı?	Evet	36	12
	Hayır	264	88
Kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?	Güvende hissediyorum	232	77,3
	Az güvende hissediyorum	52	17,3
	Hissetmiyorum	16	5,3
Anne ve babanız emniyet personeli mi?	Evet	152	50,7
	Hayır	148	49,3
Anne ve babanız birlikte mi?	Evet	270	90
	Hayır	30	10
	Hayır	148	49,3
Anne ve babanızın sizinle kurduğu iletişimden memnun musunuz?	Evet	261	87
	Hayır	39	13
Anne ve babanızla ne sıklıkla vakit geçirirsiniz?	Her zaman	135	45
	Bazen	120	40
	Çok nadir	36	12
	Hiç	9	3
Bir problem yaşadığınızda anne ve babanızdan destek görür müsünüz?	Evet	242	80,7
	Hayır	58	19,3
Problemlerinizi aileniz ve çevrenizle paylaşırmısınız?	Evet	163	54,3
	Hayır	137	45,7
Arkadaşlarınızla olan iletişimi nasıl değerlendirirsiniz?	Çok iyi	123	41
	İyi	134	44,7
	Orta	38	12,7
	Kötü	5	1,7
	Total	300	100

Tablo incelendiğinde, katılımcıların %79,3 öğrenimine devam eden, %20,7 ise öğrenimine devam etmeyen olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların %12 daha önce psikiyatrist ya da psikologdan destek aldığını, %88 ise destek almadığı ifade etmiştir. Katılımcıların %77,3 güvende hissediyorum, %17,3 az güvende hissediyorum ve %5,3 ise güvende hissetmiyorum olarak ifade etmiştir. Katılımcıların %50,7 anne ve babası emniyet personeli, %49,3 ise emniyet personeli olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %90 anne ve babasının birlikte olduğunu, %10 ise ayrı olduğu ifade etmiştir. Katılımcıların %87 anne ve baba iletişiminden memnun olduğu, %13 ise memnun olmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %45 her zaman anne ve babası ile vakit geçirdiğini, %40 ise bazen, %12 çok nadir ve %3 ise hiç vakit geçirmediğini ifade etmiştir. Katılımcıların %80,7 evet diyerek bir problem karşısında anne ve babasından destek aldığını, %19,3 ise hayır diyerek almadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %54,3 evet problemleri ailesi ve çevresi ile paylaştığı, %45,7 ise problemlerini paylaşmadığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların %41 çok iyi, %44,7 iyi, %12,7 orta ve %1,7 ise arkadaşlarıyla iletişimi kötü olduğu ifade etmiştir.

Tablo 3. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcılara Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	N	Ort	Ss	t(152;148)	P
Şiddet Eğilimi	Evet	152	41,90	11,30	-0,513	0,60
	Hayır	148	42,58	11,65		

Tablo incelendiğinde ebeveyni emniyet personeli olma durumuna göre şiddet eğilimi puan ortalamalarının bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p < 0,05$). Ebeveyni emniyet personeli olan ve ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcıların puan ortalamasının benzer olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Öğrenim Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Öğreniminize devam ediyormusunuz?	N	Ort	Ss	t(152;148)	P
Evet	Şiddet Eğilimi	Evet	133	42,08	11,41	0,50	0,61
		Hayır	19	40,68	10,74		
Hayır	Şiddet Eğilimi	Evet	105	43,07	12,24	0,79	0,43
		Hayır	43	41,40	10,11		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcılarda öğrenim durumuna göre şiddet eğilimi puan ortalamalarının bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Bununla birlikte ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda öğrenim durumuna göre şiddet puan ortalamalarının bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Katılımcıların öğrenim durumlarının şiddet eğilim puan ortalamaları benzer olduğu gözlenmiştir.

Tablo 5. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Daha Önce Psikiyatrist ya da Psikologdan Destek Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Daha Önce Psikiyatrist ya da Psikologdan Destek Aldınız mı?	N	Ort	Ss	t(152;148)	P
Evet	Şiddet Eğilimi	Evet	17	47,00	14,03	1,99	0,48
		Hayır	135	41,26	10,81		
Hayır	Şiddet Eğilimi	Evet	19	51,68	12,24	3,05	0,06
		Hayır	129	41,24	10,11		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcılarda psikiyatrist ya da psikologdan destek alma durumuna göre şiddet eğilimi puan ortalamalarının farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda ise psikiyatrist ya da psikologdan destek alma durumuna göre şiddet

puan ortalamalarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bununla birlikte psikiyatrist ya da psikologdan destek alan katılımcıların şiddet eğilim puan ortalaması destek almayan katılımcıların puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 6. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Anne ve Babası Birlikte Olma Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Anne ve Babanız Birlikte mi?	N	Ort	Ss	t(152;148)	P
Evet	Şiddet Eğilimi	Evet	144	41,84	11,33	-0,28	0,77
		Hayır	8	43,00	11,57		
Hayır	Şiddet Eğilimi	Evet	126	41,58	10,92	-2,12	0,04
		Hayır	22	48,32	14,15		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcılarda ebeveynin birlikte olma durumuna göre şiddet eğilim puan ortalamalarının bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda ise anne ve babanın birlikte olma durumuna göre şiddet puan ortalamalarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bununla birlikte ebeveyni birlikte olmayan katılımcıların şiddet eğilim puan ortalaması birlikte olan katılımcıların puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 7. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Bir Problem Yaşadığınızda Anne ve Babanızdan Destek Alma Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Bir Problem Yaşadığınızda Anne ve Babanızdan Destek Alıyor musunuz?	N	Ort	Ss	t(152;148)	P
Evet	Şiddet Eğilimi	Evet	132	40,67	10,00	-2,59	0,17
		Hayır	20	50,05	15,67		
Hayır	Şiddet Eğilimi	Evet	110	40,21	10,04	-3,91	0,00
		Hayır	38	49,45	13,31		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcılarda bir problem yaşadığında anne ve babadan destek alma durumuna göre şiddet eğilim puan ortalamalarının farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda ise bir problem yaşandığında anne ve babadan destek alma durumuna göre şiddet eğilim puan ortalamalarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bununla birlikte destek almayan katılımcıların şiddet eğilim puan ortalaması destek alan katılımcıların puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 8. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Problemlerinizi Aileniz ve Çevrenizle Paylaşma Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Problemlerinizi Aileniz ve Çevrenizle Paylaşıyor musunuz?	N	Ort	Ss	t(152;148)	P
Evet	Şiddet Eğilimi	Evet	88	40,81	11,00	-1,40	0,16
		Hayır	64	43,41	10,86		
Hayır	Şiddet Eğilimi	Evet	75	38,11	9,25	-5,10	0,00
		Hayır	73	47,18	12,12		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcılarda problemleri aile ve çevre ile paylaşma durumuna göre şiddet eğilim puan ortalamalarının farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda ise problemleri aile ve çevre ile paylaşma durumuna göre şiddet puan ortalamalarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bununla birlikte problemleri aile ve çevre ile paylaşmayan katılımcıların şiddet eğilim puan ortalaması paylaşan katılımcıların puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 9. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Anne ve Babasının Kurduğu İletişimden Memnun Olma Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Anne ve Babanızın Kurduğu İletişiminden Memnun	N	Ort	Ss	t(152;148)	P
		musunuz?					
Evet	Şiddet Eğilimi	Evet	138	41,29	10,64	-1,54	0,14
		Hayır	14	47,93	15,74		
Hayır	Şiddet Eğilimi	Evet	123	40,66	10,02	-4,76	0,00
		Hayır	25	52,04	14,44		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcılarda anne ve babanın kurduğu iletişimden memnun olma durumuna göre şiddet eğilim puan ortalamalarının bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda ise anne ve babanın kurduğu iletişimden memnun olma durumuna göre şiddet puan ortalamalarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bununla birlikte ebeveyni ile kurduğu iletişimden memnun olmayan katılımcıların şiddet eğilim puan ortalaması iletişimleri iyi olan katılımcıların puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 10. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Kendinizi Ne Kadar Güvende Hissetme Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Kendinizi Ne Kadar Güvende Hissediyorsunuz	N	Ort	Ss	F(152;148)	P
		?					
Evet	Şiddet Eğilimi	Güvende hissediyorum	128	41,20	10,70	1,65	0,19
		Az güvende hissediyorum	19	45,11	11,11		
		Hissetmiyorum	5	47,60	23,00		
Hayır	Şiddet Eğilimi	Güvende hissediyorum	104	40,07	10,16	9,57	0,00
		Az güvende hissediyorum	33	47,58	11,67		
		Hissetmiyorum	11	51,36	16,20		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcılarda kendinizi ne kadar güvende hissetme durumuna göre şiddet eğilim puan ortalamalarının bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır ($p>0,05$). Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda kendini güvende hissetme durumuna göre şiddet puan ortalamalarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bununla birlikte güvende hissetmiyorum diyen katılımcıların şiddet eğilim puan ortalaması güvende hissediyorum ve az güvende hissediyorum diyen katılımcıların puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 11. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Anne ve Babanızla Ne Sıklıkla Vakit Geçirme Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Anne ve Babanızla Ne Sıklıkla Vakit Geçirirsiniz?	N	Ort	Ss	F(152;148)	P
Evet	Şiddet Eğilimi	Her zaman	67	39,96	10,88	5,40	0,01
		Bazen	69	42,49	9,68		
		Çok nadir	15	45,33	15,15		
		Hiç	1	80,00			
Hayır	Şiddet Eğilimi	Her zaman	68	39,31	10,27	19,64	0,00
		Bazen	51	40,06	8,08		
		Çok nadir	21	57,24	10,74		
		Hiç	8	48,00	14,71		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan ve olmayan katılımcılarda anne ve baba ile ne sıklıkla vakit geçirme durumuna göre şiddet eğilim puan ortalamalarının farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p<0,05$). Bununla birlikte ebeveyni emniyet personeli olan ‘hiç’ diyen katılımcıların ve ebeveyni emniyet personeli olmayan ‘çok nadir’ diyen katılımcıların şiddet eğilimi puan ortalaması en yüksek bulunmuştur.

Tablo 12. Anne ve Babası Emniyet Personeli Olan ve Olmayan Katılımcıların Arkadaşlarınızla Olan İletişim Durumuna Göre Şiddet Eğilimi Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Anne ve Babanız Emniyet Personeli mi?	Değişkenler	Arkadaşlarınızla Olan İletişimi Nasıl Değerlendirirsiniz	N	Ort	Ss	F(152;148)	P
		?					
Evet	Şiddet Eğilimi	Çok iyi	58	39,40	10,60	4,59	0,04
		İyi	74	41,76	10,38		
		Orta	18	49,11	11,19		
		Kötü	2	55,00	35,35		
Hayır	Şiddet Eğilimi	Çok iyi	65	39,58	9,87	10,97	0,00
		İyi	60	41,97	10,67		
		Orta	20	50,40	12,55		
		Kötü	3	67,67	12,01		

Tablo incelendiğinde, ebeveyni emniyet personeli olan ve olmayan katılımcılarda arkadaşlar ile olan iletişim durumuna göre şiddet eğilim puan ortalamalarının bir farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır ($p < 0,05$). Bununla birlikte ebeveyni emniyet personeli olan ‘kötü’ diyen katılımcıların ve ebeveyni emniyet personeli olmayan kötü diyen katılımcıların şiddet eğilimi puan ortalaması en yüksek bulunmuştur.

TARTIŞMA

Araştırma kapsamında 12-18 yaş arası erkek çocuklar üzerinde uygulamalı bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu sayede ebeveynleri emniyet mensubu olan ve olmayan 12-18 yaş arası erkek çocuklardaki şiddet eğilimi arasındaki farklılıklar demografik verilere göre araştırılmıştır.

Araştırmanın ilk bulgusuna göre, ebeveyni emniyet personeli olma durumuna göre şiddet eğilimi düzeylerinin değişmediği tespit edilmiştir. Ebeveyni emniyet personeli olan ve ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcıların şiddet eğilim düzeyleri benzer olduğu gözlenmiştir. Ebeveyni emniyet personeli olan ve olmayan ile şiddet eğilimi değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde, literatürde söz konusu değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara rastlanmamıştır. Ancak alan yazında çalışan ebeveynler çocuğunu ihmal ettiklerini düşündüklerinden onlara karşı izin verici, koruyucu tutum ve hoşgörülü tutumlar sergilemektedirler (Şanlı, 2007; Yavuzer, 2001). Ayrıca Bornstein ve Zlotnik (2008) yaptıkları çalışmada ise çalışan ebeveynler çalışmayan ebeveynlere göre daha demokratik tutum sergilediklerini belirtmiştir. Dolayısıyla, her ne kadar bu çalışmada şiddet eğilimi düzeyleri benzer tespit edilse de konu ile ilgili daha fazla araştırılmanın yapılması 12-18 yaş arası erkek çocuklarda şiddet eğilim düzeyinin anlaşılmasına yardımcı olabilir.

Araştırma sonucunda ebeveyni emniyet personeli olan ve olmayan katılımcıların öğrenim durumuna göre şiddet eğilimi düzeylerinin değişmediği tespit edilmiştir. Katılımcıların öğrenim durumlarının benzer olduğu gözlenmiştir. Alan yazında bu çalışmada ulaşılan sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Gençoğlu ve arkadaşları (2014) yaptıkları çalışmada eğitim durumunun şiddete eğilimi üzerinde kısmen etkisi olduğu, tamamen belirleyicisi olmadığını belirlenmiştir. Ayrıca Kaplan (2012) ve Yakut (2012) tarafından yapılan çalışma socunda eğitim durumuna göre şiddet eğilimleri açısından anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Bu kapsamda öğrenim düzeyinin şiddete yönelik tutumlar üzerinde etkili bir faktör olmadığı söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin daha önce psikiyatrist ya da psikologdan destek alma durumuna göre değişmediği tespit edilmiştir. Ancak ebeveyni emniyet personeli

olmayan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin daha önce psikiyatrist ya da psikologdan destek alma durumuna göre değiştiği tespit edilmiştir. Destek alan katılımcıların şiddet eğilim düzeyleri destek almayan katılımcıların düzeylerinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazında yapılan araştırmaların tutarlı sonuçlara ulaştığı gözlenmiştir. Avcı ve Gürçay (2006) da yapmış olduğu çalışmalarında daha önce psikolojik problemler yaşayan, ailesinde psikolojik rahatsızlık öyküsü olan, aile içi şiddet deneyimi olan kişilerde şiddet eğiliminin daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte alan yazında yapılan farklı araştırmalarda çelişkili sonuçlara ulaşıldığı gözlenmiştir. Cohen ve Wills (1985) psikolojik destek kaynakları az ya da hiç psikolojik destek almayan kişilerin psikolojik iyilik halini olumsuz etkilerken, psikolojik destek alan kişilerin ise stres etikelerini azaltmakta ve olumsuz etkileri ortadan kaldırmaktadır. Yapılan araştırmalarda üzerinde çalışan örneklemin özelliklerine bağlı olarak farklı sonuçlara ulaşıldığı düşünülmektedir.

Araştırmada, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcıların anne ve babasının birlikte olma durumuna göre şiddet eğilimi düzeyleri değişmediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcıların ebeveyni birlikte olma durumuna göre şiddet eğilimi düzeyleri değiştiği tespit edilmiştir. Ebeveyni ayrı olan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin ebeveyni birlikte olan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinden daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazında bu araştırmada ulaşılan sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Aile, sosyalleşme görevini gören ilk kurum olduğu için aile değişkenlerinin insanların şiddet içeren davranışlarında önemli bir rolü bulunmaktadır. Aile içi şiddete maruz kalan ya da tanık olan, boşanmış ve sosyoekonomik düzeyi düşük ailelerde yaşayan bireyler, ruhsal ve sosyal yoksunluk sonucunda daha saldırgan tutumlar edinmektedirler (Markowitz, 2003; Sünter vd., 2010; Güleç, Topaloğlu ve Ünsal, 2012). Ayrıca çocuk sayısı fazla olan hanelerdeki çocukların saldırgan davranışlara daha yatkın oldukları da tespit edilmiştir (Türkiye Büyük Millet Meclisi [TBMM] 2007). Bu yaklaşımda yetersiz veya yanlış sosyalleşme, bireyin gelecekte şiddet uygulama olasılığını artırmaktadır (Coşkun ve Bebiş, 2014). Şiddet davranışının aileyle olan bağı söz konusu olduğunda, dikkate alınması gereken birkaç unsur bulunmaktadır. Yetersiz ebeveyn denetimi ve çocukların sosyalleşmesine yetersiz ebeveyn katılımı; yetersiz ebeveyn disiplini, aile üyeleri arasında suç davranışlarının varlığı, ebeveynlerin çocuklarına karşı olan kötü

muamelesi veya ihmali, eşler arasındaki zayıf evlilik ilişkileri, ebeveyn ayrılması gibi faktörler şiddet davranışı ve aile ilişkilerinde önemli sorun alanları olarak tanımlanabilir (Buka ve Earls, 1993).

Elde edilen sonuçlara göre, anne ve babası emniyet personeli olan katılımcıların bir problem karşısında anne ve babasından yardım alma durumuna göre şiddet eğilimi düzeylerinin değişmediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte anne ve babası emniyet personeli olmayan katılımcıların bir problem karşısında anne ve babasından yardım alma durumuna göre şiddet eğilimi düzeylerinin değiştiği tespit edilmiştir. Bir problem karşısında destek almayan katılımcıların destek alan katılımcılara göre şiddet eğilim düzeylerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Konu ile ilgili alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Birçok insan yaşamda problemlerle karşılaştığında kendisine destek olacak birilerine ihtiyaç duymaktadır. Genellikle yakın arkadaşlar, akrabalar ve aileden destek alınmaktadır. Birey, ihtiyaç duyduğunda yakın sosyal çevresinin kendisini desteklediği daha önce deneyimler yaşamışsa, gelecekte zorluklarla karşılaştığında sosyal yardım alabileceği inancını geliştirir. Ailesinden veya arkadaşlarından sosyal destek alan bireylerin daha sakin davrandıklarını, çevresinden sosyal destek almayan bireylerin ise saldırgan davranışlarda bulunma olasılıkları daha yüksektir (Yıldırım, 2006). Ailelerinden ilgi ve şefkat görmeyen ergen bireyler, bu ilgi ve sevgiyi algılamak ve ailenin dikkatini çekmek için şiddet içeren davranışlarda bulunabilirler (Gudinskien ve Burvyt 2017). Ayrıca ilgisiz, sevilmeyen, çatışmalı, anlayışsız, kaotik bir aile içinde pek çok güçlkle büyüyen çocuklar suça daha yatkındır (Yörükoğlu 2012). Görevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getiremeyen aileler, madde kullanımı ve suça başvurma gibi daha birçok toplumsal sorunun ortaya çıkmasında da etkili olmaktadır (Camadan vd., 2017).

Bu araştırmada, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin problemlerini aile ve çevre ile paylaşma durumuna göre değişmediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ebeveyni emniyet personeli olan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin problemlerini aile ve çevresi ile paylaşma durumuna göre değiştiği tespit edilmiştir. Problemleri ailesi ve çevresiyle paylaşmayan katılımcıların şiddet eğilimi düzeyleri, problemleri ailesi ve çevresiyle paylaşan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinden daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazında bu araştırmada ulaşılan sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Ayas (2008) yaptığı çalışmada çocuğun ailesi ile arasındaki etkileşimin zayıf olması ya da aile tarafından reddedilmenin

çocuğunun başkalarına karşı olumsuz görüş ve davranışlar edinmesine neden olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca çocuklarda paylaşım duygusu eksikliği olumsuz etkileri olarak açıklanmıştır. EARGED (2008) çocuğun aile içinde yaşadığı sorunları paylaşma duygularının gelişmemiş olması olduğunu açıklamıştır. Ayrıca saldırgan davranışlarda bulunan ergenler, bencil faaliyetleri sonucunda paylaşmaktan hoşlanmadığı, yakın ilişkiler kurmakta zorlandıkları ve akranları tarafından az sevildiği belirtilmektedir (Levendosky, Huth-Bocks ve Semel 2002). Bu duruma bağlı olarak problemlerini ailesi ve çevresiyle paylaşanların daha az şiddet ile ilgili tutum ve davranışlar sergileyeceği ön görülmüştür.

Araştırmada, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin anne ve babanın kurduğu iletişim durumuna göre değişmediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin anne ve babanın kurduğu iletişim durumuna göre değiştiği tespit edilmiştir. Ebeveyni ile kurduğu iletişiminden memnun olmayan katılımcıların şiddet eğiliminin, ebeveyni ile kurduğu iletişiminden memnun olan katılımcılarından daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde sonucu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Ebeveynler, iletişim sürecini oluşturan farklı temel unsurları anlayarak, bu unsurları etkin bir şekilde kullanarak ve sağlıklı iletişim için yeterli zaman ayırarak çocuklarına iyi bir örnek olabilir. Böylece ailelerinde mükemmel iletişim deneyimleri olan çocuklar, duygu ve düşüncelerini açık ve anlaşılır bir şekilde ifade etmede başarılı olabilecekleri gibi, uygun dil kullanımıyla sosyal ilişkilerini de kontrol edebilirler (Alpan, 2001; Çağdaş, 2003). Aile bireylerini açık iletişim ve birlik içinde gördüklerinde kaygıları azalır, öz değerleri gelişir, akademik performansları yükselir ve problem davranışları azalmaktadır. Bu bulgulara dayanarak, sağlıklı kimlik gelişimini teşvik etmek için aile bağlarının duygusal dayanışmayı, açık iletişimi ve esnek kuralları düzenlenmesini desteklemesi gerektiği düşünülmektedir (Dinçel, 2006). Avcı (2006), şiddet davranışı gösteren ergen bireylerin ailelerinin, şiddet davranışı göstermeyen ergenlerin ailelerine göre problem çözme, aile içi iletişim ve aileye rol verme konularında daha etkili olduğunu bulmuştur. Şiddet davranışı sergileyen ergen ailelerinin, göstermeyenlere göre daha yüksek öfke düzeylerine sahip olduğu ve şiddet davranışı sergileyen ergen ailelerinin daha zayıf öfke kontrol yeteneklerine sahip olduğu keşfedilmiştir. Erkiner'in (2012) lise öğrencileriyle yaptığı çalışmada saldırganlık miktarı ile aile işlevlerinin iletişim, problem çözme, rol,

duygusal tepki gibi alt boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Anne ve babasının iletişiminden memnun olmayan çocukların daha çok baskıcı otoriter ebeveynlere sahip olduğu düşünülebilir. Bu tutumu sergileyen çocukların beklenmedik davranışlara ve şiddete başvurduğu olabilir.

Araştırmada, ebeveyni emniyet personeli olan katılımcıların güvende hissetme durumuna göre şiddet eğilim düzeylerinin değişmediği tespit edilmiştir. Bununla birlikte ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcıların güvende hissetme durumuna göre şiddet eğilim düzeylerinin değiştiği tespit edilmiştir. Kendimi güvende hissetmiyorum diyen katılımcıların şiddet eğilim düzeylerinin en yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazında bu araştırmada ulaşılan sonucu destekleyen çalışmalar mevcuttur. Trent (2004) yaptığı çalışmada güvensiz hisseden bireylerin saldırganlık düzeyleri daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Hale vd. (2005) ergenler üzerine yaptıkları araştırmada algılanan ebeveyn reddi ile şiddet içeren davranışlar arasında önemli bir pozitif bağlantı keşfetmişlerdir. Ergenlik saldırganlığının, ergen depresyonu yoluyla algılanan ebeveyn reddi ile açıklandığı gösterilmiştir. R. Avcı (2006) tarafından şiddet davranışı sergileyen ergenlerin aileleri üzerinde yapılan bir araştırmaya göre, şiddet davranışı sergileyen ergenlerin aileleri problem çözme, aile ile etkileşim ve roller atama konularında daha fazla sorun yaşamaktadır. Çocuklar kendini güvende hissetmediğinde saldırganlık davranışları ortaya çıkarır. Buna göre çocukların kendilerine güvende hissetmelerinin şiddet düzeylerini etkilediği düşünülebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda, ebeveyni emniyet personeli olan ve olmayan katılımcıların anne ve baba ile vakit geçirme durumuna göre şiddet eğilim düzeylerinin değiştiği tespit edilmiştir. Anne ve baba ile 'hiç' ve 'çok nadir' vakit geçiren katılımcıların şiddet eğilim puan ortalaması 'her zaman' vakit geçiren katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar gözlemlenmiş olup erken çocukluk dönemi, bir çocuğun büyümesi ve gelişmesi için en önemli yaştır, çünkü dış etkilere karşı en savunmasız oldukları dönemdir. Bu süre zarfında aileler çocukları ile vakit geçirerek ve uygun bir eğitim vererek çocuklarının sağlıklı büyüme ve gelişmeleri için gerekli ortamı sağlayabilirler. Bu dönemde inşa edilen deneyimler ve temeller, çocuğun yaşamının birçok unsuru üzerinde olumlu bir etkiye sahip olacaktır (Erdiller, 2010). Literatürde çocuklarına sert davranan, onları reddeden ve görmezden gelen ebeveynlerin şiddet içeren davranış

sorunlarına yol açabileceğini gösteren araştırmalar bulunurken (Yıldız ve Erci, 2011; Avcı ve Yıldırım, 2014; Genç vd., 2017), ebeveyn tutumlarının saldırganlık düzeylerini etkilemediği gösteren çalışmalar da mevcuttur (Tuzgöl, 2000). Yapılan başka bir çalışmada ise anne-babası otoriter ya da ilgisiz tutuma sahip olan ergenlerin saldırganlık düzeylerinin yüksek olduğu, anne-babası demokratik tutuma sahip olan ergenlerin saldırganlık düzeylerinin anlamlı düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur (Yıldız ve Erci., 2011). Çocukların erken yaşlarda zihinsel ve sosyal gelişimleri için uyarıcı bir ortam gereklidir. Bu dönemde çocukların aileleriyle daha fazla zaman geçirmeleri, ebeveynlerinden etkilenme olasılıklarını artırmaktadır. Anne ve babası ile çok az vakit geçiren çocukların daha çok baskıcı otoriter ebeveynlere sahip olduğu düşünülebilir. Bu tutumu sergileyen çocuklar beklenmedik davranışlara ve şiddete başvurabilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda, ebeveyni emniyet personeli olan ve olmayan katılımcıların arkadaşları ile olan iletişim durumuna göre şiddet eğilim düzeylerinin değiştiği tespit edilmiştir. Arkadaşlarıyla iletişimi kötü olan katılımcıların şiddet eğilimlerinin en yüksek olduğu gözlenmiştir. Arkadaşlarıyla iletişimi çok iyi katılımcıların ise şiddet eğilim düzeyleri en düşük olarak gözlenmiştir. Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer sonuçlara rastlanmıştır. şiddet bir çözüm olarak görölse de iletişim, bireyler arasındaki çatışmaları çözmek için en önemli araçtır. İletişim eksikliği olduğunda birey şiddeti bir çözüm olarak görebilmekte ve kullanabilmektedir. Sonuç olarak, bireyler şiddete faydalı bir alternatif olarak işetişime teşvik edilmelidir. İletişim, bireysel ve örgütsel yapıların belirli bir düzen içinde çalışmasını sağlayan bir sistem olup, toplumsal uyum ve toplumsal süreçler açısından da gerekli bir eylemdir (Tutar ve Yılmaz 2008). Kişiler arası iletişim, insanlığın en büyük kapasitelerinden biri olmasına rağmen bireylerin iyi iletişim kurduğunu söylemek mümkün değildir. Gerçekte, kişiler arası eşitsizlikler yaşamın her alanındaki ve toplumun tüm kesimlerindeki kişiler arası bağlantılardaki başarısızlıktan kaynaklanmaktadır. Yalnızlık, ailevi sorunlar, mesleki yetersizlik ve mutsuzluk, psikolojik stres, duygusal hayal kırıklığı, fiziksel acı ve hatta ölüm bile başarısız kişiler arası iletişimden kaynaklanabilir (Bolton, 1979). Konuyla ilgili yapılan bir araştırmada, öğrencilerin kişiler arası iletişim becerilerinin artırılması ve sempatik iletişim becerileriyle donatılmasının okullarda antisosyal ve şiddet içeren davranışlardan kaçınmalarına yardımcı olduğunu belirtilmiştir (Kurtyılmaz, 2005).

Tüm kısıtlılıklara karşın, bilgimiz dahilinde bu çalışma Türkiye’de ebeveynleri emniyet mensubu olan 12-18 yaş arası erkek çocuklardaki şiddet eğilimi inceleyen ilk çalışmadır. Şiddetin yaygınlığı, etkileri ve diğer şiddet türlerine yol açan yapısı ile ilgili konuya ilişkin daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar çerçevesinde araştırmacılara yardımcı olabilecek bazı önerilerde bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olma durumuna göre şiddet eğilimi düzeylerinin bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda psikiyatrist ya da psikologdan destek alma durumuna göre şiddet eğiliminde farklılık gösterdiği bulunmuştur. Psikiyatrist ya da psikologdan destek alan katılımcıların şiddet eğilim puan ortalaması destek almayan katılımcıların puan ortalamasından daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda anne ve babanın birlikte olma durumuna göre şiddet eğilimlerinin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte ebeveyni birlikte olmayan katılımcıların şiddet eğilimi birlikte olan katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda bir problem yaşadığında anne ve babadan destek alma durumuna göre şiddet eğiliminin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte destek almayan katılımcıların şiddet eğilimi destek alan katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda problemlerini aile ve çevre ile paylaşma durumuna göre şiddet eğiliminin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte problemlerini aile ve çevre ile paylaşmayan katılımcıların şiddet eğiliminin paylaşan katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda anne ve baba ile kurulan iletişimden memnun olma durumuna göre şiddet eğiliminin farklılık gösterdiği görülmüştür. Bununla birlikte ebeveyni ile kurduğu iletişimden memnun olmayan katılımcıların şiddet eğilimlerinin iletişimleri iyi olan katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olmayan katılımcılarda kendilerini ne kadar güvende hissetme durumuna göre şiddet eğilimlerinin farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bununla birlikte güvende hissetmiyorum diyen katılımcıların şiddet eğilimleri güvende hissediyorum ve az güvende hissediyorum diyen katılımcılardan daha yüksek bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olan ve olmayan katılımcılarda anne ve baba ile ne sıklıkla vakit geçirme durumuna göre şiddet eğilimlerinde farklılık bulunmuştur. Bununla birlikte ebeveyni emniyet personeli olan hiç vakit geçirmiyorum diyen katılımcıların ve anne babası emniyet personeli olmayan çok nadir diyen katılımcıların şiddet eğiliminin en yüksek olduğu bulunmuştur.

Ebeveyni emniyet personeli olan ve olmayan katılımcılarda arkadaşlar ile olan iletişim durumuna göre şiddet eğilimlerinde farklılık bulunmuştur. Ebeveyni emniyet personeli olan iletişimi kötü diyen katılımcıların ve anne babası emniyet personeli olmayan kötü diyen katılımcıların şiddet eğilimleri en yüksek olarak bulunmuştur.

ÖNERİLER

Yapılan araştırma sonucunda elde ettiğimiz verilere dayanarak aile içi dinamiklerin ve sosyal ilişkilerin katılımcıların şiddet eğilimini etkilediği anlaşılmıştır. Aile içi iletişim becerilerinin güçlendirilmesi, problem durumlarında ailelerin güç kaynaklarının farkında olmaları ve bu kaynakları kullanabilmelerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Özellikle problemleri aile ve çevre ile paylaşmayan katılımcıların şiddet eğilimlerinin daha yüksek olması nedeniyle problem çözme sürecinde destek alınabilecek güvenilir kaynakların bilincinde olunması ve bunların kullanılabilmesi amacıyla problem çözme becerilerinin edinilmesi ve desteklenmesi aynı zamanda katılımcıların sosyal çevresi ile olan ilişkilerinin de güçlendirilmesi uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Afat, N. (2013). Çocuklarda üstün zekanın yordayıcısı olarak ebeveyn tutumları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 155-168.
- Akkaya, Ş.G. (2010). *Aile içi şiddet kavramı ve aile içi şiddetin uluslararası ve ulusal hukuki belgelerdeki düzenlemesi*. Yüksek lisans tezi. İstanbul.
- Aksaray, S. (1992). *Adolesanların benlik imajlarını etkileyen etmenlerden ana-baba tutum algısı* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aksoy, A., Kılıç, Ş. ve Kahraman, Ö. (2009). Asya kültürlerinde ebeveynlik stilleri ve uygulaması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 14-25.
- Aktaş, Ö. A. (2012). *Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ar-El Üniversitesi, İstanbul.
- Alabay, E. (2017). Okul öncesi dönem çocuğu olan ebeveynlerin ebeveynlik tutumlarının incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(2): 156-174.
- Alisinanoğlu, F. (2002). Gençlik dönemi özellikleri ve genç anne baba iletişimi. *Eğitim ve Bilim Dergisi* 27(123): 62-63.
- Alpan, G. (2001). Sınıf içi iletişimde kendini gerçekleştirme, empati ve sinerji. *Mesleki Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(5), 23-30.
- Altay, F.B. (2007). *Okul öncesi kuruma (devlet özel) devam eden çocukların sosyal yeterlikleri ve olumlu sosyal davranışları ile ebeveyn stilleri arasındaki ilişkiler* (Yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Avcı, Ö.H., Yıldırım, İ. (2014). Ergenlerde şiddet eğilimi, yalnızlık ve sosyal destek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1),157-168.
- Avcı, R. (2006). *Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Avcı, R. (2006). *Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Avcı, R. ve Güçray, S.S. (2010). *Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 10 (1), 45-76.
- Ayan, S. (2007). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8, 3, 206-14.
- Ayas, T. (2008). Aile içinde şiddete uğrayan çocukların saldırganlık eğilimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(-), 206-214.
- Aydoğdu, F. ve Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(2), 569-585.
- Bağlı, M., Sever, A. (2005). Tabulaştırılan/Tabulaşan Kurumun (ailenin) Kurbanlıklar Edinme Pratiği, *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi*, 2: 9-23.
- Baldwin, A.L, Baldwin, C. ve Cole, R. E. (1990). Stress-resistant families and stress resistant children. J. Rolf, A. Masten, D. Cicchetti, K. Neuchterlin ve S. Weintraub (Ed.). Risk and protective factors in the development of psychopathology içinde (s. 257-280). Cambridge: *Cambridge University Press*.
- Baltaş, A, Baltaş, Z. (1986). Stres ve Başa çıkma Yolları. (s.21-23), İstanbul. *Remzi Kitabevi*.
- Bernard, K. ve Dozier, M. (2008). Adoption and foster placement. M. M. Haith ve J.B.Benson (Ed.), Infant and early childhood development içinde (s.25-31). Publisher: *Academic Press*.
- Bolattekin, A. (2014). *Anne- babanın bağlanma stilleri, anne- baba tutumları ve çocuklarındaki davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bolton, R. (1979). People Skills: How to Assert Yourself, Listen to Others, and Resolve Conflicts. New York: Simon & Schuster.

- Bronstein, M.H. & Zlotnik, D. (2008). Parenting styles and their effects. M. M. Haith ve J.B.Benson (Ed.), *Infant and Early Childhood Development* ,496-509. Elsevier Inc.
- Budak, S. (2000). Dictionary of psychology. Ankara: *Science and Art Publications*.
- Buka, S. ve Earls, F. (1993). Early Determinants of Delinquency and Violence. *Health Affairs*, 12(4), 46-64.
- Buschgens, C. J. M., Aken, M. A. G., Swinkels, S. H. N., Ormel, J., Verhulst, F. C., & Buitelaar, J. K. (2010). Externalizing Behaviors in Preadolescents: Familial Risk to Externalizing Behaviors and Perceived Parenting Styles. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 19, 567 – 575.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. (11. Baskı). Ankara: *Pegem Akademi*.
- Cohen, S. ve McKay, G. (1984). Social support, stress and the buffering hypothesis: A theoretical analysis. A. Baum, S. E. Taylor ve J. E. Singer (Ed.) *Handbook of Psychology and Health içinde (253-267)*. *Hillsdale, NJ*: 1984.
- Coşkun, S. ve Bebiş, H. (2014). Şiddetin Okul Sağlığına Etkisi ve Hemşirelik. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 3(1), 15-23.
- Cowan, P.A., Powell, D., Cowan, C.P. (1998). Parenting Interventions: A Family Systems Perspective. *Handbook of Child Psychology*, Edited by W.Damon Fifth Edition. p:5-6; New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Çağdaş, A. (2003). Anne-baba-çocuk iletişimi. (2. Baskı). Konya: *Eğitim Kitabevi Yayınları*.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2005). Anne baba eğitimi. Ankara: *Eğitim Kitabevi*.
- Çakır, Z. (2007). *Anti-Sosyal Kişilik Bozukluğunda Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelikkol, A. (2001). Koruyucu ruh sağlığı. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Ders Notları. İzmir, *Ege Üniversitesi Yayın Bürosu*, 151-152.

- Çuhadaroğlu Çetin, F. (2008). Youth and violence. In M.D. Ulusoy (Eds.). Political violence, organized crimes, terrorism and youth (ss. 11-21). Netherlands: *IOS Press*.
- Dinçel, E. (2006). *Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri ve Psikolojik Problemleri* (Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Durmuş, E. ve Gürkan, U. (2003). *Lise öğrencilerinin şiddet ve saldırganlık eğilimleri*. VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetleri.
- Durmuş, S. ve Günay, O. (2007). Hemsirelerde is doyum ve anksiyete düzeyini etkileyen faktörler. *Erciyes Tıp Dergisi*, 29(2), 139–146.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle annebaba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisan tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Elmacı, F. (2007). *Şiddet eğilimi olan ergenlerin duygusal farkındalıklarının ve duygularını yönetebilme becerilerinin incelenmesi*. XVI. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiri Özetleri.
- Erdiller, B. Z. (2010). Erken çocukluk eğitiminde temel kuram ve yaklaşımlar. H. İ. Diken (Ed.), Erken çocukluk eğitimi (ss. 56-90). Ankara: *Pegem*
- Erkiner, D. (2012). *Lise 1. Sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Genç, Y., Taylan, H.H., Adıgüzel, Y., Kutlu, İ. (2017). Aile içi şiddetin Ergenlerin Şiddet Eğilimlerine Etkisi: Antalya Liseleri Örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 409-422.
- Gençoğlu, C., Kumcağız, H., Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler, *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 639-652.
- Gordon, T. (1999). Etkili ana baba eğitimi. (Çev. E. Aksay ve B.Özkan). İstanbul :*Yapa Yayınları*.
- Göka, E., Bayat, B., ve Türkçapar, M.H. (1998). Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet. Ankara: *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları*. Bilim Serisi. Yayın No: 113.

- Gönen, G. (2014). Algılanan anne-baba tutumunun üniversite öğrencilerinin bilişsel çarpıtmaları ve kişilik yapıları ile ilişkisi (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Grusec, J. E. ve Davidov, M. (2007). Socialization in the family: The role of parents. J. E. Grusec ve P. D. Hastings, (Ed.), Handbook of socialization içinde (284-308). New York: Guilford.
- Gudžinskienė, V., Burvytė, S. (2017). Lack of positive socialisation as a precondition for adolescent aggression. In: Towards Research-Based Education An Edited Collection of Research Studies.
- Güenalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Hale, R. (2008). *Baumrind parenting styles and their relationship to the parent developmental theory*. Yayınlanmamış doktora tezi. Pace University, New York.
- Harris, A. E., and Curtin, L. (2002). Parental Perceptions, Early Maladaptive Schemas, and Depressive Symptoms in Young Adults. *Cognitive Therapy and Research*, 26(3), 405-416.
- Haskan, Ö. ve Yıldırım, İ. (2012). Şiddet Eğilimi Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 37(163), 165-177.
- İlgar, M. Z. ve Coşkun İlgar, S. (2018). Şiddet eğiliminde bağlanmanın rolü. *Biruni Sağlık ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1.
- Kandır, A. ve Alpan, Y. (2008). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişime annebaba davranışlarının etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 14(14), 33-38
- Karakaya, E. (2008). *Endüstri meslek lisesi öğrencilerinin şiddet eğilimlerinin çok yönlü olarak değerlendirilmesi, İstanbul ili Avrupa yakası örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet. Uluslararası stratejik araştırmalar kurumu*. USAK rapor no: 12-01. uzmanlık tezi. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. Manisa.

- Karataş, Z. B. (2002). *Anne baba saldırganlığı ile lise öğrencilerinin saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Kendir, M.E. ve Demirli, C. (2016). *Evlilik Doyumu Üzerinde Anne-Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi*. Education Sciences (NWSAES), 11(3), 96-113.
- Kitzmann, K. M., Gaylord, N. K., Holt, A. R. ve Kenny, E. D. (2003). Child witnesses to domestic violence: A meta-analytic review. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 71(2), 339-352.
- Koydemir-Özden, S. ve Demir, A. (2009). Parental Attitudes and Shyness among Turkish Youth: Fear of Negative Evaluation and Self esteem as Mediators. *Current Psychology*, 28, 169 – 180.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Yayınevi. (120)
- Kurtyılmaz, Y. (2005). *Öğretmen Adaylarının Saldırganlık Düzeyleri İle Akademik Başarıları, İletişim ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkiler (Anadolu Üniversitesi ve Osmangazi Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lengua, L.J. and Kovacs, E.A. (2005). Bidirectional associations between temperament and parenting and the prediction of adjustment problems in middle childhood. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 26, 21-38.
- Levendosky, A.A., Huth-Bocks A., and Semel M.A. (2002). Adolescent peer relationships and mental health functioning in families with domestic violence. *J Clin Child Adolesc Psychol*, 31(-), 60-265.
- Limnili, G. ve Özçakar, N. (2017). Farklı Boyutlarıyla Şiddet. *Klinik Tıp Dergisi*, 9(2), 55-60.
- Lopez, V.A. ve Emmer, E.T. (2002). *Influences of beliefs and values on male adolescents' decisions to commit violent offenses*. Psychology of Men and Masculinity, 3, 28-40.
- Markowitz, F. E. (2003). Socioeconomic disadvantage and violence: recent research on culture and neighborhood control as explanatory mechanism. *Aggression and Violent Behavior*, 8(2), 145-154.

- Maynard, M. J., and Harding, S. (2010). *Perceived parenting and Psychological WellBeing in UK Ethnic Minority Adolescents*. Child: Care, Health and Development, 36(5), 630-638
- McGinn L, Cukor D, Sanderson C ve ark. (2005) The Relationships Between Parenting Style, Cognitive Style, and Anxiety and Depression: Does Increased Early Adversity Influence Symptom Severity Through The Mediating Role Cognitive Style? *Cognit Ther Res*, 29, 219-242.
- Montgomery, C., Fisk, J. E. and Craig, L. (2008). The Effects of Perceived Parenting Style on the Propensity for Illicit Drug Use: The Importance of Parental Warmth and Control. *Drug and Alcohol Review*, 27, 640 – 649.
- Olgun İzmirli, G. (2013). *Isparta ili gönen ilçesinde yaşayan 15-49 yaş grubu evli kadınların aile içi şiddete maruz kalma sıklığı ve aile içi şiddet görmeye sebep olan faktörler*. Süleyman Demirel Üniversitesi. Yüksek lisans tezi. Isparta.
- Ögel, K., Eke, C.Y., Tari, I. (2006). Okullarda suç ve şiddeti önleme. İstanbul: *Yeniden Yayınları*.
- Özben, Ş. ve Argun, Y. (2002). Okul öncesi çocukların anne- babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili değişkenlerin incelenmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi, *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 18- 28.
- Özbey, Ç. (2004). Çocuk Sorunlarına Yapıcı Çözümler (2. Baskı) İstanbul: *İnkılap Kitabevi*, 220-7.
- Özcebe, H. (2007). Gençlerde riskli davranışlar ve sağlığın geliştirilmesi: Türkiye’de gençlerin sağlığına genel bir bakış. XI. *Ulusal Halk Sağlığı Kongresi Kitabı*, Denizli; Sayfa: 149-153.
- Öztürk, İ. (1990). *Anne Baba Tutumlarının Üniversite Öğrencilerinin Bağımsızlık, Duyguları Anlama, Yakınlık, Başatlık, Kendini Suçlama ve Saldırganlık Düzeylerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özyürek, A. (2004). *Kırsal bölge ve şehir merkezinde yaşayan 5-6 yaş grubu çocuğa sahip annebabaların çocuk yetiştirme tutumlarının incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Özyürek, A., Tezel-Şahin, F. (2017). Anne-baba olmak ve anne-babaların çocuk yetiştirme tutumları. In: Anne baba eğitimi. Güler Yıldız T. (Edt.). *Pegem Akademi*.
- Page, A.Z., İnce, M. (2008), Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme, *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (22), 81-94 s.83.
- Parin, S., Bilan, S. (2007). Devlet ve çocuk ilişkisi bağlamında sosyal hizmetler ve çocuk esirgeme kurumları üzerine bir analiz. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Dergisi* 3(14): 119-128.
- Polat, O. (2017). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22 (1), 15-34.
- Reininger, B., Evans, A.E., Griffin, S.F., Valios, R.F., Vincent, M.L., Para-Medina, D., Taylor, D.J., Zullig, K.J. (2003). Development of an youth survey to measure risk behaviours, attitudes and assets: examining multiple influence. *Health Education Research* 18(4): 461-476.
- Rork, K.E. and Morris, T.L. (2008). Influence of parenting factors on childhood social anxiety: Direct observation of parental warmth and control. *Child & Family Behavior Therapy*, 31 (3), 220-235.
- Sak, R., Sak, Şahin, İ.T., Atlı, S. ve Şahin, B.K. (2015). Okul öncesi dönem: anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3): 972-991.
- Sünter, A.F., Canbaz, S, Dündar, C., Dabak, S. ve Peksen, Y. (2010). Samsun il merkezindeki adolesanlarda şiddete maruziyet ve şiddetle ilişkili sosyodemografik özellikler. *Türkiye Klinikleri J Med Sci*, 30(4), 1201-1209.
- Şahin, E.M. ve Yetim, D. (2008). Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım. *Aile Hekimliği Dergisi*, 2(2), 48-53.
- Şahin, F. ve Beyazova, U. (2001). Çocuğun şiddetten korunma hakkı. *Milli Eğitim Dergisi*. Erişim: 1.06.2008, http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/151/sahin_beyazova.htm.
- Şanlı, D. (2007). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2012). Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*. 32: 31-48.
- Şanlı, D. ve Öztürk, C. (2015). Anne babaların çocuk yetiştirme tutumları ve tutumlar üzerine kültürün etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 8(4), 240-246.
- Şenol, D. Yıldız, S. (2013). Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın ve Erkek Bakış Açılılarıyla. Ankara: *Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları*
- T.C. Aile, Çalışma ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2017). Değerlerin Edinilmesinde Ailenin Rolü, Aile Eğitim Programı. (Erişim Tarihi: 10.12.2020).
- Taner Derman, M. ve Başal, H. (2013). Okul öncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne- baba tutumları arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 115-144.
- TBMM Araştırma Komisyonu (2007). Çocuklarda ve gençlerde artan şiddet eğilimi ile okullarda meydana gelen olayların araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla kurulan (10/337,343,356,357) esas numaralı meclis araştırma komisyon raporu. Ankara: MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- TBMM Araştırması Komisyonu (Nisan 2007). Türkiye’de Ortaöğretime devam eden öğrencilerde ve Ceza ve infaz kurumlarında bulunan Tutuklu ve hükümlü çocuklarda şiddet ve bunu etkileyen etkenlerin saptanması araştırma raporu. Ankara: TBMM Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Erişim3.08.2015,http://www.kom.pol.tr/tubim/SiteAssets/...Raporlar/tbmm_cocuk_artan.pdf.
- Thomas, S. P. ve Smith, H. (2004). School Connectedness, Anger Behaviors, and Relationships of Violent and Nonviolent American Youth. *Perspectives in Psychiatric Care*, 40 (4), 135-138.
- Tuzgöl, M. (2000). Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (14).
- TÜİK (2011). İstatistiklerle Gençlik. Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları: Ankara

- Ulusoy, A. (2013). Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi. 8. Baskı. Ankara: *Anı Yayıncılık*, 129-45.
- World Health Organization (2002). World Report on Violence and Health. Geneva: WHO.
- Yalçın, Ç. (2015) “Türkiye’de ev hizmetlerinde çalışan göçmen kadınlar ve ekonomik şiddet”. *Fe Dergisi*, 7(1), 50-60.
- Yan, J., Han, Z.R. and Li, P. (2016). Intergenerational transmission of perceived bonding styles and paternal emotion socialization: Mediation through paternal emotion dysregulation. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 165-175.
- Yavuzer, H. (2001). Ana-baba ve çocuk. İstanbul: *Remzi Kitabevi*.
- Yavuzer, H. (2005). Çocuk psikolojisi (27. Baskı). İstanbul: *Altın Kitaplar Yayınevi*.
- Yavuzer, H. (2012). Çocuk psikolojisi, İstanbul: *Remzi Kitabevi*.
- Yıldız, E., Erci, B. (2011). Anne baba tutumları ile adölesan saldırganlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 1(3), 6-11.
- Yüksel, A.B. (2016). *Kadına yönelik şiddet ve töre cinayetleri*. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale, (Danışman: Doç. Dr. Suat Uğur).

EKLER

GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Değerli katılımcı;

Bu çalışma, Gelişim Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi Şeyda Gizem NACAR tarafından Dr. Öğretim Üyesi Recep Emre TAN Danışmanlığında yürütülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, emniyet mensubu ebeveynlerin 12-18 yaş erkek çocukların kimlik oluşum sürecinde şiddet eğilimlerini pekiştirici rol model olup olmadıklarının incelenmesidir

Araştırmada Kişisel bilgi formu ve Göka, Bayat ve Türkçapar tarafından oluşturulan Şiddet Eğilim Ölçeği doldurmanız istenmektedir. Çocuğunuzun araştırmaya katılımı sizin izin vermenize ve çocuğunuzun isteğinize bağlıdır. Araştırma sürecinde istediğiniz zaman, herhangi bir yaptırıma maruz kalmadan çocuğunuzun araştırmaya katılmasını reddedebilir veya çocuğunuzun araştırmadan çekebilirsiniz. Çocuğunuzun ve sizi ortaya koyacak kayıtlar gizli tutulacaktır; kamuoyuna açıklanamaz; araştırma sonuçlarının yayımlanması halinde bile kimliğiniz gizli kalacaktır.

Araştırma Süresince 24 saat ulaşılabilir kişi Adı / Soyadı / Telefonu:

Şeyda Gizem NACAR,

GÖNÜLLÜ OLURU

Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formundaki tüm açıklamaları okudum. Bana, yukarıda konusu ve amacı belirtilen araştırma ile ilgili yazılı ve sözlü açıklama, aşağıda adı belirtilen sorumlu araştırmacı tarafından yapıldı. Araştırmaya çocuğumun gönüllü olarak katıldığını, istediğimiz zaman gerekçeli veya gerekçesiz olarak araştırmadan ayrılabilceğini ve kendi isteğimize bakılmaksızın araştırmacı tarafından araştırma dışı bırakılabileceğimi biliyorum. Söz konusu araştırmaya, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın çocuğumun benim rızamla katılmasını kabul ediyorum.

Ebeveyn Ad Soyad(ilk harfleri):

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu anket formu yüksek lisans kapsamında hazırlanmıştır ve elde edilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. İsim belirtmenize gerek yoktur. Araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği açısından tüm soruları eksiksiz yanıtlamanız önemlidir. Lütfen her maddeyi dikkatlice okuyup sizin için uygun cevabı(X) işaretleyiniz. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

1-Öğreniminize devam ediyor musunuz?

- a)Evet b) Hayır

2-Daha önce psikiyatri veya psikologdan destek aldınız mı?

- a)Evet b)Hayır

3-Kendinizi ne kadar güvende hissediyorsunuz?

- a)Güvende Hissediyorum
b)Az güvende hissediyorum
c)Güvende hissetmiyorum

4-Anne babanız birlikte mi?

- a)Evet b)Hayır

5-Anne veya babanız Emniyet Personeli mi?

- a)Evet b)Hayır

6- Anne veya babanızın sizinle kurduğu iletişimden memnun musunuz?

- a)Evet b)Hayır

7- Anne babanızla ne sıklıkla vakit geçirirsiniz?

- a)Her zaman b)Bazen c)Çok nadir d)Hiç

8- Bir problem yaşadığınızda ailenizden destek görür müsünüz?

- a)Evet b)Hayır

9-Problemlerinizi ailenizle veya çevrenizle paylaşıyor musunuz?

- a)Evet b)Hayır

10-Arkadaşlarınızla olan iletişiminizi nasıl değerlendirirsiniz?

- a)Çok iyi b)iyi c)Orta d)Kötü

ŞİDDET EĞİLİM ÖLÇEĞİ Göka, Bayat ve Türkçapar 1995

Aşağıda bir insanın yaşamındaki çeşitli tepkilerini ve düşüncelerini ifade eden cümleler yer almaktadır. Her cümlenin sizin tepki ve düşüncelerinize uygun olup olmadığını belirtiniz.

		Hiç Uygun Değil	Biraz Uygun	Uygun	Çok Uygun
1	Hoşuma gitmeyen bir olay karşısında hemen sinirlenirim	1	2	3	4
2	Doğru olduğuna inandığım konularda eleştirilmek beni sinirlendirir	1	2	3	4
3	Rahatsız olduğum durumlar karşısında sinirlendiğimde kendimi kontrol edemiyorum	1	2	3	4
4	Duygusal ya da fiziksel olarak rahatsız edildiğimde fiziksel olarak karşılık verme isteği duyarım	1	2	3	4
5	Sinirli olduğumda birşeyleri kırma isteği duyarım	1	2	3	4
6	Arkadaşlarım, annem, babam vb insanlarla çok sık tartışmaya girerim	1	2	3	4
7	Hak etmiş olanlara layık oldukları ceza verilmelidir	1	2	3	4
8	Eğer beğenmediğim bir şey olursa en yakınımla bile tartışırım	1	2	3	4
9	Bence hayvanların av maksadı ile vurulmasında sakınca yoktur	1	2	3	4
10	Diğerlerinin saldırılarına karşı güçlü bir arkadaş grubu mutlaka olmalıdır	1	2	3	4
11	Eğer saldırıya uğramışsam aradan geçen zamana bakmaksızın aynı şekilde karşılık veririm	1	2	3	4
12	İnsan çevreden gelecek tehditlere daima hazır olmalıdır	1	2	3	4
13	Bu dünyada en önemli şey diğerlerinden güçlü olmaktır	1	2	3	4
14	Sık sık kavga ederim	1	2	3	4
15	Bazı insanlara karşı zor kullanılabileceğine inanırım	1	2	3	4
16	Bazı hallerde insanlara karşı zor kullanılabileceğine inanırım	1	2	3	4
17	Kavgaları seyretmek beni rahatsız etmez	1	2	3	4
18	İnsanların benden korkması hoşuma gider	1	2	3	4
19	Bazen başkalarına zarar verme isteği duyarım	1	2	3	4
20	Sokakta başı boş dolaşan hayvanlar ortadan kaldırılmalıdır	1	2	3	4

